Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 101
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՅԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 15 ՄԱՅԻՍ
20 ՐԷՃԷՊ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ․ երկու անգամի համար 2 ղրուշ է․ աւելի անգամներու համար զատ համաձայնութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ [illegible] է ուղղել

«Արևելք» [illegible] օրագրին»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Գալաթիա, Նորատունկեան խան։

Իսկ պատասխանները հետևեալ հասցէին

{ ارەولك } درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده

غزته‌سى اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դաշեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Ամսական	»	»	20
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

ԱԶԴ

Կը ծանուցանենք մեր թղթակցաց, գործակալաց և ընդհանրապէս ամեն անոնց որ գործ ունին մեզ հետ, իրենց նամակներն ուղղեն Գալաթիա Նորատունկեան խան, ուր փոխադրուած են «Արևելք»ի խմբագրութիւնն ու Տպարանը։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Ահաւասիկ անգլիական բնագրէն առնուած թարգմանութիւնն այն կարևոր Յիշատակագրոյ, զոր Լորտ Նորթպրուք այս օրերս մեծ տէրութեանց հաղորդեց՝ Դեսպանախորհրդոյ առաջարկին հետ, բացատրելով Եգիպտոսի արդի ելմտական վիճակը․

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ 1880Ի

Զեկոյց Ընդհանուր պարտուց լուծման (լիքիտասիոնի) Յանձնախմբին․

« 1880ին Ընդհանուր Պարտուց Յանձնախումբն, եգիպտական կառավարութեան հետ համաձայնութեամբ Եգիպտոսի վարչութեան ծախքը տարին իբր 4,900,000 ոսկի կը հաշուէր(*), յորում կը պարունակէր նաև Թուրքիոյ վճարելի հարկն, (678,000 ոսկի), Սուէզի ջրանցքին բաժնեթղթոց վրայ Անգլիոյ վճարելի տարեկան գումարն (194,000 ոսկի), Տայրայի հասութից կապուած տարեկան գումարն (34,000 ոսկի), և Մուքապէլէի տրուած տարեկան գումարն (150 հազար ոսկի)։

« Յանձնախումբն սակայն ինչ ինչ զուտ հասոյթներ որոշեց արժեթղթոց վերաբերեալ պարտուց տարեվճարին համար։

« Այդ պարտք յանձնած կը բաղկանար 22,587,000 ոսկւոյ Առանձնաշնորհեալ (Բրիվիլեժիէ) և 57,776,000 ոսկւոյ Միացեալ արժեթղթէ, և յատկացեալ հասոյթներն էին (1) Առանձնաշնորհեալ արժեթղթոց տարեվճարին համար, Երկաթուղւոյ և Հեռագրատան հասոյթն և Աղեքսանդրիոյ նաւահանգստին տուրքերն, և Միացեալ արժեթղթոց տարեվճարին յատկացեալ էին՝ Մուքապէլէ, և Գարպիէի, Մէնուֆիէի, Պէհէյրայի և Սիուտի չորս գաւառաց տուրքերն, ամենքն համելով 100ին 7ը՝ վարչութեան ծախուց համար։

« Առանձնաշնորհեալ պարտուց տարեվճարն է 1,487,000 ոսկւոյ որոշեալ տարեկան գումար մը, որով 100ին 5 տոկոս կը տրուի պարտուց դրամագլխին, և գլխավճար մը, որով պարտքը 64 տարիէն պիտի հատուցուի, սկսեալ 1880էն։ Երբ Առանձնաշնորհեալ պարտուց յատկացեալ հասոյթք անբաւական լինին տարեվճարին, բացն ամենէն առաջ պիտի գոցուի Միացեալ պարտուց յատկացեալ հասոյթներով։

« Միացեալ պարտուց տոկոսն է 100ին 4, և կառավարութեան կողմէ երաշխաւորուած է՝ եթէ անբաւական լինին յատկացեալ հասոյթք։ Գլխավճարը (կամ Մայր գումարի վճարումը) կը կատարուի հրապարակէն արժեթուղթ գնելով, և առոր կը սահմանուի՝ Առանձնաշնորհեալ և Միացեալ պարտուց տարեվճարներուն յատկացեալ հասութից յաւելեալ մասը։

« Եթէ այս յաւելեալ գումար՝ Միացեալ պարտուց գլխավճարին յատկանալու համար՝ 288,000 ոսկւոյ չհասնի, որ է յիշեալ պարտուց դրամագլխին 100ին կէս, եգիպտական կառավարութիւնն, ինչ ինչ հետևեալ պայմանաց մէջ, պակասը լրացնելու պարտաւոր է։

«Այն հասոյթք որ չեն յատկացեալ Առանձնաշնորհեալ և Միացեալ պարտուց, կը գանձուին ընդ տրամադրութեամբ եգիպտական կառավարութեան վասն վարչական պիտոյից, բայց ենթակայ են հետևեալ պէտքերու․

	Ոսկի
Թուրքիոյ վճարելի հարկը	678,000
Սուէզի ջրանցքին համար Անգլիոյ վճարելի	194,000
Յատկացեալ Տայրայի	34,000
Յատկացեալ Մուքապէլէի	150,000

« Նոյն ազատ հասոյթներով կը գոցուին նաև որ և է բաց որ գոյանայ Տօմէնի և Տայրայի կալուածներէ գրաւուած փոխառութեանց տոկոսներուն վճարման մէջ, և այս պատճառաւ մեծաքանակ գումարներ ընդունուած են եգիպտական կառավարութեան տրամադրութեան ներքև թողուած գումարներէն, ինչպէս պիտի տեսնուի դիտելով տարեկան հաշուոց։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔ 1880ԷՆ Ի ՎԵՐ

Ա. Պարտք

«1880ի (Լիքիտասիոն) Լուծման օրէնքով եղած այս կարգադրութեան Եգիպտոսի պարտուց նկատմամբ արդիւնքը աս եղած է․

Վճարեալ պարտք

	Առանձն.	Միաց.
1881	ոսկի 58,000	ոսկի 753,000
1882	63,000	297,000
1883	65,000	733,000
	186,000	1,783,000

– «Այսպէս Առանձնաշնորհեալ պարտուց դրամագլուխն երեք տարւոյ մէջ իջած է 22,587,000 ոսկիէն 22,401,000 ոսկւոյ, և Միացեալ պարտքն՝ 57,776,000էն 55,993,000 ոսկւոյ, որ ըսել է թէ՝ պարտուց ամբողջութենէն 1,969,000 ոսկի նուազած է։

« 1884 տարւոյ Պարտուց Ելմտացոյցը կը նշանակէ աւելի քան 400,000 ոսկւոյ ենթադրեալ յաւելուած մը, որ դարձեալ Միացեալ պարտուց մայր գումարը վճարելու պիտի գործածուի, ի հաշիւ Առանձնաշնորհեալ պարտուց վճարումներէ զատ։

Բ. Ծախք Վարչութեան

1881 տարին	Ոսկի
Յանուար 1ին, Սնտուկը պատրաստ կար	547,000
1881 տարւոյ հասոյթն	4,454,000
1881 » ծախքը	4,615,000
1881 » վերջը պատրաստ գումարն իջած էր	386,000
Որով ծախքն հասոյթէն աւելի էր	161,000

1882 տարին

1882 տարւոյ սկիզբը պատրաստ	386,000
1882 » հասոյթ	4,397,000
1882 » ծախք	5,247,000
Ծախքն հասոյթէն աւելի	850,000

« 1882 տարւոյ ծախուց մէջ կայ 174,000 եգիպտական ոսկւոյ գումար մը վասն պահպանման (անգլիական) զօրաց բանակին և 98,000 ոսկի՝ Տօմէնի հասութից մէկ բացը գոցելու համար․ բայց Ելմտացոյցի սովորական ծախքերն իսկ ինքնին բաց մը պիտի ցուցնէին 377,000 եգիպտական ոսկւոյ, գլխաւորապէս Արապիի վարչութեան բրած զինուորական և քաղաքային չափազանց ծախուց պատճառաւ։

« Ծախուց այս աւելութեան փոխարէն 860,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքուեցաւ գլխաւորապէս ընթացիկ հաշւոյ վրայ, բայց մասնաւորապէս ալ յետաձգելով վճարման պայմանաժամերը։ Տարւոյն վերջը պատրաստ գումարն էր 396,000 ոսկի։

1883 Տարին

« Հետևապէս, 1883 տարին բացուեցաւ 860,000 ոսկւոյ երեսան պարտքով մը և 396,000 ոսկւոյ պատրաստ գումարով մը։

1883ին հասոյթը	4,337,000
» ծախքը	5,972,000
Աւելորդին ծախուց	1,635,000

Ծախուց մէջ էին հետևեալ գումարները․

Գրաւող բանակին համար	425,000
Սուտանի արշաւանքին համար, իբր	500,000
Պակաս Տօմէնի հասութից	80,000
Պակաս Տայրայի »	180,000
Ծախք Աղեքսանդրիոյ Հատուցմանց Յանձնաժողովին	12,000
Յանձնաժողովին որոշած հատուցումներն, 200ական ոսկիէն պակաս	300,000

« Այս նոր բացին ալ փոխարէն, փոխառութիւնք կնքուեցան 1,440,000 ոսկւոյ։ Ուրեմն, ի վերջ 1883 տարւոյ, այդ փոխառութեանց գումարն էր 2,300,000 ոսկի, ընդդէմ 200,000 ոսկւոյ պատրաստ գումարի մը։

1884 Տարին

«Հետևապէս, ներկայ 1884 տարին բացուեցաւ 2,300,000 ոսկւոյ երեսան պարտքով մը, որոյ վրայ պէտք է յաւելուլ 3,950,000 ոսկւոյ գումար մը, որ կը ներկայացնէ Աղեքսանդրիոյ Հատուցմանց Յանձնաժողովին կողմէ որոշուած և եգիպտական կառավարութեան կողմէ դեռ չվճարուած գումարներուն ամբողջութիւնը, նաև մէկ միլիոն ոսկի, որ Սուտանի թողման ենթադրեալ ծախքը կը ներկայացնէ, և բաց աստի, կառավարութիւնը պիտի պարտաւորի ի մօտոյ ձեռք բերել և վատնել իբր մէկ միլիոն ոսկւոյ գումար մ'ալ, երկրին ոռոգման վերաբերեալ անհրաժեշտ շինութեանց համար։ Այս պարտուց դէմ կայ ընդ ամենն 200,000 ոսկւոյ պատրաստ գումար մը։

1884 տարւոյ ենթադրեալ հասոյթն է	4,738,000(*)
» » » ծախքն	5,250,000
Աւելորդին ծախուց	512,000

«Այս ենթադրեալ ծախուց մէջ կան 360,000 ոսկի՝ (անգլիական) զօրաց բանակին համար, և 170,000 ոսկի՝ Տօմէնի և Տայրայի հասութից հաւանական բացը գոցելու համար։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

«Ամփոփելով իրաց վիճակն, եգիպտական կառավարութիւնն իբր 8,000,000 ոսկի գտնելու պէտք ունի, որ կը ներկայացնէ 1881, 1882 և 1883 տարիներու գոյացած բացերն և երկրին ոռոգման համար պէտք եղած ծախքերն, և բաց աստի, Ելմտացոյցի ենթադրութիւնք աւելի քան 500,000 ոսկւոյ նոր բաց մ'ևս կը ցուցնեն։ — (Եգիպտոսի ընդհանուր հաշուակալ Պ. Ֆիձճէրալտ, մասերս ղրկած մէկ տեղեկագրին մէջ, կարծիք կը յայտնէ թէ, Եգիպտոսի աղքատ և անհաստատ վիճակին և առևտրական ձեռնարկութեանց բացակայութեան պատճառաւ, 1884 տարւոյ իրական հասոյթք ենթադրութեանց չպիտի համապատասխանեն։ Հասութից այս նուազումն պիտի լինի թէ՝ յատկացեալ արոց վրայ և թէ ոչ-յատկացեալ կամ ազատ հասութից բացին վրայ)։ — Իսկ յատկացեալ հասոյթք, որոց վրայ եգիպտական կառավարութիւնն իշխանութիւն չունի, 1884 տարւոյ մէջ 400,000 ոսկւոյ հաւանական յաւելում մը ցոյց կուտան։

ԱՌԱՋԱՐԿ ՊԻՏՈՅՔ

« Հետևապէս, երկու բան կայ ընելիք․

1. Իբր 8,000,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքել Եգիպտոսի համար։
2. Հաւասարակշռել ապագայ հասոյթներն և ծախքերը։

(1). Այս 8,000,000 ոսկւոյ փոխառութեան համար, պէտք է փոփոխել Պարտուց յարգարման վերայիշեալ օրէնքն, համաձայնութեամբ տէրութեանց և Վեհափառ Սուլթանին։ Նախորդ անգլիայի և ֆրանսայի ընդհանուր քննչաց, Սըր Օքլանտ Քոլվինի և Պ. Պըրտիֆի յիշատակագրէն, — որ Սըր Էտուարդ Մալէթի 1882 օգոստ. 10 թուով ծանուցագրին կցուած էր, (նոյն տարւոյ սեպտեմբերին տէրութեանց հաղորդուած է արդէն) — պիտի հասկցուի թէ անոնք ալ կը դաւանէին որ Եգիպտոս 8,000,000 ոսկւոյ փոխառութեան մը պէտք պիտի ունենար, և թէ այսպիսի փոխառութիւն մը չէր կրնար կնքուիլ առանց դպչելու Պարտուց յարգարման օրէնքին։ Ենթադրելով թէ փոխառութիւնը կրնար կնքուիլ 100ին 6 տոկոսով, անոնք կը յանձնարարէին որ, տարին 480,000 ոսկւոյ տոկոսն հայթայթելու համար, 100,000 ոսկւոյ խնայութիւն մը լինի պատերազմական ելմտացոյցէն, և մնացեալ 380,000 ոսկին յատկացեալ հասոյթներէն առնուի, որով ամբողջապէս կամ մասամբ կը դադրի պարտուց մայր գումարին վճարումը։

« Ֆրանսայի Նախարարապետ Պ. Տիւքլէրք սեպտ. 4ին իւր կառավարութեան կողմէ հաւանութիւն յայտնեց վերյիշեալ ընդհանուր քննչաց առաջարկներուն, և միւս տէրութիւնք ալ առարկութիւն չըրին։

(2). Ցայժ դժուար պիտի լինի ծախքերն հասութից հաւասարեցընել, մինչև իսկ եթէ ոչ-յատկացեալ հասութից մէկ մասը չյատկացուի փոխառութեան տոկոսին։ 1881ին յորում տուրքերը լաւ արդիւնք տըւին և բացառիկ ծախքեր չեղան, 160,000 ոսկւոյ բաց մը կար։ Այն ժամանակէ ի վեր ծախքերն յոյժ աւելցան նախ Արապիի և ապա նոյն ինքն Խտիվին ձեռամբ։ Թէև 1882ին 800 հազար ոսկւոյ բաց մը կար, 1883ին Խտիվը ձեռնարկեց վերադարձնել ըզ Սուտան այնպիսի ծախքեր ընելով որոց գումարը նոյն տարւոյ մէջ 500 հազար ոսկւոյ հասաւ, եթէ ոչ աւելի, և ապագային համար ալ տարին 200,000 ոսկւոյ յաւելում մ'ըրաւ Թոշակաց ցուցակին վրայ։

«Թէ ինչ եղանակաւ տարեկան վարչական ծախքերը կրնան զեղչուիլ, Վեհ. Թագուհւոյն կառավարութիւնը մեծ խնամով կը քննէ զայս խնդիր։ Բայց որ և է զոհողութեամբ հարկ է հաստատել հաւասարակշռութիւն Եգիպտոսի հասութից և ծախուց միջև։ »

(*) Այս յիշատակագրոյ մէջ, ուր որ ըսուի եգիպտական ոսկի կը հասկցուի, որ անգլ. ոսկիէն մի քանի ղրշ. աւելի կ'ընէ, իսկ Եգիպտոսի պարտուց հաշիւները լոկ անգլ. ոսկի են։

(*) Եգիպտոսի բնակող Եւրոպացւոց վրայ նոր տուրքեր դրուած լինելով, անոնցմէ կը գոյանայ 50,000 ոսկւոյ հասոյթ մը։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
75

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ԺԱ.

ՓԱԽՈՒՍՏ

Սիբիր…

Սարսափելի ճանապարհորդութիւն է հարիւրաւոր մղոններ անցնել շղթայակապ ոտներով։ Որքան հեռանում ես դէպի հիւսիս, ազգաբնակութիւնները հետզհետէ նօսրանում են, նօսրանում են, և այնուհետև դատարկ ու ձիւնապատ անապատներին վերջ ու սահման չը կայ։ Խիստ հազիւ են պատահում փոքրիկ քաղաքներ, որոնք աւելի նման են մեծ գիւղերի։ Նրանց բնակիչները այն աստիճան սովորած են յաճախ աքսորականների խումբեր տեսնել, որ հենց լսում են շղթաների հնչիւններ, տներից դուրս են թափվում, սառնասրտութեամբ նայում են նրանց վրա և ցոյց են տալիս իրանց երեխաներին։ Ոմանք տալիս են թշուառներին մի կտոր հաց, կամ մի քանի գրօշներ։

Միշտ տխուր և միատեսակ է շըրջապատը։ Նոյն անվերջ անապատները ամեն օր տարածվում են քո առջև, նոյն միապաղաղ հորիզոնը ամեն տեղ միախառնվում է սպիտակ սառնով պատած տափարակների հետ, նոյն ցուրտ, խոնաւ և մթին իջևանները սպասում են քեզ ճանապարհների վրա, և շատ տեղ հանդիպում ես պաշտօնակատարների կողմից անխիղճ վարմունքին։ Ամեն տեղ, կայարաններում նոյնպէս համբարքով ստանում են և ճանապարհ են դնում թշուառականների խումբը։ Գնում ես, գնում ես.. անցնում են օրեր, շաբաթներ, ամիսներ… օր ըստ օրէ ուժաթափ ես լինում, նուաղում ես, թուլանում ես, բայց չը գիտես, թէ երբ պէտք է տեղ հասնես…

Երբեմն երևում են քեզ մարդիկների երեսներ, սառն և անմիտ, որպէս իրենց եղանակը։ Ոտքից գլուխ հագնված մորթերի և մուշտակների մէջ, այդ գռեհիկները հազիւ որոշվում են թաւամազ արջերից, որոնք շատ անգամ ծոյլ և դանդաղ կերպով անցնում են դատապարտեալների խումբի մօտով, և մի առանձին հեգնական հայեացք ձգելով նրանց վրա, կարծես, ուզում են ասել՝ «մենք աւելի բախտաւոր ենք, քան թէ դուք»։

Ցուրտ է։ Ամեն արարած այստեղ մեռնում է, սառչում է, քարանում է։ Երկիրը զուրկ է լոյսից և ջերմութիւնից։ Կարծես, արևն էլ այստեղ մեռած է, կարծես, նա էլ մուշտակ ունի հագած։ Նրա գունաթափ դէմքը շատ չէ որոշվում նոյն գռեհիկների, նոյն արջերի երեսներից։ Նրա ճառագայթները կորցնում են իրանց զօրութիւնը ընդհանուր սառնութեան մէջ։

Մեռած բնութիւնը բոլորովին սպիտակ կերպարանք է ստանում, երբ հանդիպում ես անտառների։ Այստեղ երևում է կեանք, բաւական թշուառ կեանք։ Տարւոյ այն եղանակում, երբ մեզ մօտ ծառերը բեռնաւորված են զանազան տեսակ անուշ պտուղներով, երբ խաղողը մեղրի համ է ստանում մեր այգիներում, — այստեղ սաստիկ քամին փչում է, ծառերի ճիւղերը սարսափելով տատանվում են, ցած են խոնարհվում, գալկացած տերևները խշխշալով թափվում են, և նրանց տխուր հառաչանքներից դու որոշում ես այս խօսքերը՝ «տե՛ս, մենք էլ աքսորված ենք այդ երկրում»։ Եւ իրաւ, բնութեան խստութիւնը մինչև այն աստիճան ճնշել է այդ ողորմելի արարածներին, որ նրանք ազատ կերպով աճել և զարգանալ կարող չեն։ Որքան առաջ ես գնում, ծառերի աճելութեան ուժը պակասում է, պակասում է, և նրանք հետզհետէ փոքրանալով, բոլորովին մանրանում են, մինչև թզուկ թուփերի կերպարանք են ստանում։

Ամեն ինչ այստեղ մօտ է երկրին, ամեն ինչ թեքված, խոնարհված է դէպի ցած։ Լեռները և բլուրները անգամ չեն համարձակվում իրանց գագաթները շատ վեր բարձրացնել, կարծես նրանց վրա ևս մի բան ճնշում է։ Եւ երկրի ընդարձակ տարածութիւնը ստանում է տափակ, հարթ հաւասար կերպարանք, — ձևացնում էր մի անսահման անապատ։

Չընայելով եղանակների խստութեանը, չընայելով մեր ուղևորութեան սաստիկ աղքատութեանը, իմ ընկերները դարձեալ չէին կորցնում իրանց զուարթութիւնը։ Նրանք իրանց սովորութեան համեմատ հանաքներ էին անում, ծիծաղում էին և շատ տեղ իջևաններում անձնատուր էին լինում արբեցութեան։

Այդ երկրում լոյսի և ջերմութեան պակասութիւնից մարդը միշտ ցուրտ է զգում և ցուրտ։ Պէտք է մի բանով տաքացնել սառած մարմինը, — և օղին հանդիսանում է որպէս փրկարար դարման։ Նա թմրեցնում է ուղեղը, բթացնում է ըզգայարանքները, և դու բնութեան խստութիւնը այլ ևս չես զգում։ Եւ այդ է պատճառը, որ ոչ մի հիմնարկութեան այնքան չես հանդիպում, որքան գինետների։ Նրանց թիւը հազարապատիկ աւել է եկեղեցիների, դպրոցների և այլ կրթական հիմնարկութիւնների թւից։ Համարեա բոլոր իջևաններում կարելի էր գտնել օղի։

Թէև արբեցութիւնը սաստիկ արգելված էր կալանաւորներին, բայց պահապանները այնքան բարի են գտնվում, որ չեն արգելում նրանց այդ միակ մխիթարութիւնից, մանաւանդ երբ նրանք էլ հրաւիրում են խմել իրանց հետ։

Իսկ այդ զուարճութիւնները այն աքսորականների համար են միայն, որոնք ունեն իրանց հետ փոքր ի շատէ արծաթ։ Երևում էր, որ իմ ընկեր խաչագողները զուրկ չէին արծաթից. ամեն տեղ գնում էին ծխախոտ, սպիտակ հաց, ուտելիքներ և օղի։ Այդ բարիքներից նրանք մասն էին հանում միւս աղքատ դատապարտեալներին, և այդ պատճառով խումբի մէջ խաչագողները վայելում էին մի առանձին յարգանք։

Բայց ինձ խիստ անհաճոյ էր թըւում նրանց մինչև յանդգնութեան հասցրած անհոգութիւնը։ Ես զարմանում էի, երբ նկատում էի, որ նրանք առ ոչինչ էին համարում իրանց դրութեան բոլոր դարհուրանքը։ Մարդիկ, որ կորցնում էին հայրենիք և ընտանիք, մարդիկ, որ իրանց տների մէջ անբախտ կին և անտէր զաւակներ ունէին, մարդիկ, որ յաւիտեան զրկվում էին այն բոլորից, որ միշտ սիրելի էր եղել իրանց, — այդպիսի թշուառ մարդիկ, դեռ ևս սիրտ ունէին զուարճանալու, դեռ ևս նրանց երեսը ծիծաղում էր։

Մենք գիշերները աւելի ազատ էինք լինում միմեանց հետ խօսելու և խորհրդակցելու, երբ անասունների նման ածում էին մեզ մի սենեակի մէջ և դռները կողպում էին, Բայց իմ ընկեր խաչագողները վաղուց արդէն սկսել էին ինձ հետ բաւական սառն կերպով վարվել, երևում էր որ վստահութիւն չունէին դէպի ինձ և ամենայն ծածկամտութեամբ աշխատում էին թագցնել ինձանից մի գաղտնիք։ Ես էլ իմ կողմից ամենևին հետաքրքիր չէի լինում խորամուխ լինել նրանց խորհուրդների մէջ։

ՐԱՖՖԻ
(Շարունակելի)

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐ

Այս առաւօտեան թղթաբերով մեր ստացած Լոնտոնի և Բարիզի լրագրաց թուականը կը հասնի մինչեւ 12 մայիս, այս երկուշաբթի։ Աւասիկ վերջին լուրերն և նորագոյն հեռագրերը.—

—Անգլ. Օպսէրվըր կարեւոր լրագիրն, որ կիրակի օրերն հրատարակուող անգլ. միակ թերթն է, իւր մայիս 11 թուով կը ծանուցանէ թէ, Անգլիոյ Նախարարութիւնն ի Գահիրէ հրաման ղրկած է 10,000 զօրաց բանակ մը պատրաստելու, որ սիւտի երթայ յօգնութիւն Կորտոն զօրավարի։ Այս արշաւանք, ընդ հրամատարութեամբ լորտ Ուոլզլի, տեղի պիտի ունենայ հոկտ. ին։ Եթէ արդարեւ այդպիսի հրամանք տրուած են, Սուտանի մէջ քաղաքական տապալութիւն մը յառաջ բերելու նպատակաւ պէտք է լինի։ Ամառուան ամիսներուն մէջ, հասարակածային ջերմութիւնք թոյլ չեն տար որ բանակ մ'երթայ Սուտանի խորերն, և մինչեւ հոկտ. ամիսը Խարդումի և Կորտոնի վիճակը պիտի որոշուի ըստ ամենայն հաւանականութեան։

—Նոյն լրագիրն իւր նոյն թուով կը ծանուցանէ թէ Լոնտոնի դահլիճը ժխտական պատասխան տուած է եգիպտական նախարարութեան, որ կ'ուզէր իւր կողմէ գէթ խորհրդակցական ձայնիւ Դեսպանախորհրդոյ անդամ կարգել Ղնուպար փաշա։

—Գահիրէ, 11 մայիս, առ Հավաս. Աստ եկած վերջին լուրեր կ'իմացնեն թէ Տօնկոլա քաղաքն և գաւառն ևս ի մօտոյ ապստամբաց ձեռքը պիտի իյնան։

—Շանկայի, 11 մայիս. Բէքինէն այս առուր թուով եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Չինաց Կայսրուհին, խաղաղասէր աշխարհավարութեան մը հետեւելու աչէքին վրայ նախարարապետ Լի-Հունկ-Չունկի կողմէ ներկայացեալ յիշատակագրոյն պատասխանելով, կատարեալ հաւանութիւն տուեր է այս կարծեաց, և միանգամայն պատուիրեր է որ կայսրութեան պատիւը պահպանուի և առաջքն առնուի այն վտանգաց և աղետից որք կը սպառնան Չինաստանի։

—Վիէննա, 9 մայիս, Խորհրդարանն երէկ ընդունեց Մօստարէն ի Մէթքովից (Հէրսէք) ռազմագիտական երկաթուղւոյ մը շինութեան կառավարական ծրագիրը։

—Աթէնք, 6 մայիս, առ Ռիւդէր. Ուաշինկդընի Օսմ. դեսպանը բողոքեց Միաց. Նահանգաց Երեսփոխանաց ժողովոյն ներկայացեալ օրինական ծրագրին դէմ, որ կը տրամադրէ թէ Ամերիկացի քաղաքացիք (հպատակք), եթէ Օսմանեան հպատակաց հետ ալ դատ ունենան, Ամերիկայի հիւպատոսաց առջեւ դատուին։ Օսմ. դեսպանը դիտել տուաւ թէ բոլոր միւս տէրութիւնք հիւպատոսական իրաւասութիւն կը պահանջեն այն ատեն միայն երբ երկու կողմերն ևս իրենց հպատակներն են։ Բ. Դուռն որոշած է չընդունիլ զայս նորաձեւ տնօրինութիւն։ —Կ. Պոլսոյ Ամերիկեան դեսպան Ուալլաս զօրավար Թուրքօ-Ամերիկեան դաշնագրին մերժումը չընդունած և այդ դաշնագրոյ տակաւին ոյժ ունենալուն վրայ պնդած լինելով, խնդիրն առկախ կը մնայ, որովհետեւ Ուաշինկդընի կառավարութիւնն իւր պաշտօնական յայտարարութեամբ ոյժ տուած է դեսպանին տեսութեանց։ —Ամերիկեան դեսպանատան և Բ. Դրան միջեւ առկախ մնացած երրորդ խնդիր մ'է Կ. Պոլիս հասնող քարիւղը մթերելու մենաշնորհն, որոյ դէմ Ուալլաս զօրավարն, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ դեսպանը, բողոք բարձին։

—Պրաւզէլ, 7 մայիս, առ Թայմզ. Այն զրոյց թէ Պելճիոյ կառավարութիւնը կ'առաջարկէ Քոնկոյի Միջազգային ընկերութեան դրամը գործածել Կորտոն զօրավարը փրկելու համար, և թէ այս նպատակաւ Պ. Ստենլիի հրամանաց ներքեւ զինուորական ոյժ մը պիտի ղրկէ մինչեւ Կոնտոքորօ (Հասարակած), անհիմն է բոլորովին։

—Կ. Պոլիս, 7 մայիս, առ Թայմզ. Տակաւին ջանքեր կը լինին միացման շարժումը վառ պահելու յԱրեւելեան-Ռումէլի, բայց յաջողութիւն չեն գտներ։ Կ'սպասուէր թէ նահանգին ընդդիմադիր կուսակցութիւնն, յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ, ոյժ պիտի տար սոյն շարժման, բայց այդ կուսակցութեան թերթն այժմ խիստ բառերով կը պարսաւէ զայդ շարժում։ Նաեւ, ամենէն ժողովրդական Պուլկար հայրենակցաց մին, Պ. Սլավիքօֆ, տեսակ մը յայտագիր հանեց, ուրով կը բացատրէ թէ միութիւնն իղձ մ'է, որ չի կրնար իրականութիւն գտնել այժմ գործածուած միջոցներով, և թէ արդի աղմկայոյզ ցուցարարութիւնները ժողովուրդը վհատեցնելու միայն կը ծառայեն։ Ուստի, եթէ յանկարծական դէպք մը չը ծագի, յիշեալ շարժումը շուտով պիտի դադրի։

—Լոնտոն, 10 մայիս. Գահիրէէն կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Եգիպտոսի ելմտական վիճակն յուսահատական է. Ֆէլլահք սնանկացեալ չեն, բայց ի շնորհս անգլիական աշխարհավարութեան, ո'չ վարկ կը գտնեն, ո'չ ալ իրենց արդեանց փոխադրման և վաճառման միջոց, ուստի անկարող են տուրքերը վճարել, յորմէ կը հետեւի թէ Եգիպտական կառավարութիւնը դրամ չունի ընթացիկ ծախքերը վճարելու։ Այս վիճակի մէջ, ելմտական նախարարութիւնը պարտաւորեցաւ տրոց տեղ ապրանք, մանաւանդ արմտիք, ընդունիլ. դրութիւն՝ որ աղետաբեր է թէ՛ կառավարութեան և թէ՛ ֆէլլահներուն, և նպաստաւոր է միայն միջնորդ գործակատարներուն։ Այս կերպով կառավարութիւնն 300,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մ'ըրաւ։ Այս գումար պիտի բաւէ մինչեւ Յունիսի վերջ ծախքերը գոցելու, և եթէ մինչեւ այն ժամանակ խնդրոյն ելք մը չտրուի, կառավարութիւնն իւր վճարումները պիտի դադրեցնէ։ Ըստ Թայմզին, հնարաւոր միակ միջոցն է զոհողութիւն մը խնդրել Եգիպտոսի արժեթղթերէն՝ հրաժարելով որ իրենց պահանջից տոկոսն իջեցունեն, միջոց մը որ Եգիպտական գանձուն սնանկութենէն աւելի աղէկ է գոնէ։

—Լոնտոն, 10 մայիս. Մէմօրիըլ Տիփլօմաթիք կ'ըսէ թէ մեծ տէրութեանց Լոնտոնի դեսպանք երկար տեսակցութիւններ ունեցեր են նախորդ Խտիվ Իսմայիլ փաշայի հետ, որ միանգամայն վերջերս Սըր Ֆրանսիզ Աէյմուրի այցելութիւն տըւած ժամանակ, Եգիպտոսի վիճակին վրայ խօսակցեր է անգլիացի քանի մը նշանաւոր անձանց հետ։ Էւէնինկ Փօսթն կը կարծէ թէ Իսմայիլ փաշա Իտալիոյ նախարարաց խորհրդով գացած է Լոնտոն, և թէ Հալիմէն մեկնելէ առաջ երկար խօսակցութիւն մ'ունեցած է Ումպերդոյ Թագաւորին հետ։

—Գահիրէ, 10 մայիս. Տօնկոլայի կառավարիչն հեռագրեց թէ այն պատուիրակներ զորս Խարդում ղրկած էր Կորտոն փաշայի հասցէին նամակներով, վերադարձած են առանց կարենալ կատարելու իրենց պաշտօնն։ Ասոնք կ'ըսեն թէ Խարդում պաշարեալ է ապստամբաց հօծ խմբի մը կողմէ, որոց հետ անգլիացի զօրավարը յաջող պատերազմներ ունեցած է ապրիլ 13 էն 15։

—Գահիրէ, 10 մայիս, առ Տէյլի Նիւզ. Ապստամբք Ասուանի մօտերը Ապու Սալէհի ազգականներուն քով հաւաքուած են, և Մէհտիին մարդիկն սպառնացան Տօնկոլայի պահապան զօրաց որ եթէ մինչեւ 3 օր անձնատուր չլինին, պիտի ջարդուին։

—Հռոմ, 10 մայիս, առ Նոյն. Պապը հրաւէր կարդաց Իռլանտայի 15 կաթոլիկ եկեղեցականաց, որոց 4ն արքեպիսկոպոս և 11ն եպիսկոպոս, որ յառաջիկայ հոկտեմբերին ի Վատիկան գումարին, Իռլանտայի քաղաքական կացութեան վրայ խորհրդակցելու համար իրեն հետ։

— Բարիզ, 10 մայիս. Կօլուա լրագիրը կը գրէ թէ Նաբոլէոն իշխանին որդի Վիքդոր Նաբոլէոն իշխանն ի մօտոյ ուղեւորութիւն մը պիտի ընէ յԱրեւելս։ Այս է իշխանին պատասխանն անոնց որք կ'ուզէին իւր հօր դէմ յարուցանել զինք և անկախ ընթացք մը բռնել տալ իրեն։

—Բարիզէն առ Փէսթէր Լլօյտ ուղղեալ հեռագիր մը սա կերպիւ կը ծանուցանէ Բ. Դրան ծանուցագրին իմաստը.— «Դեսպանախորհրդոյ հրաւիրագրոյն Թուրքիոյ կողմէ տրուած պատասխանն, որ այսօր հաղորդուեցաւ անգլիական կառավարութեան, ցոյց կուտայ թէ շատ դըժուար է որ Դեսպանախորհուրդ մը կարենայ գումարիլ խորհրդակցութեանց սեղմեալ շրջանակով մը։ Ասիմ փաշա կ'ըսէ նախ թէ Բ. Դուռն անգլիական հրաւիրագիրը կը նկատէ նոր փորձ մը այն հոգածութեան զոր Անգլիա կը տածէ Եգիպտոսի բարեկեցութեան համար, հոգածութիւն ուր մասնակից է նաեւ Թուրքիա։ Բայց որպէս զի Դեսպանախորհուրդը շօշափելի արդիւնք կարենայ արտադրել, Եգիպտոսի ընդհանուր կացութիւնը պէտք է իքնին առնուլ։ Լորտ Կրանվիլի 1883 յունուար 3ի շրջաբերականն ևս կը ցուցնէր սոյն հարկն, ըստ որում կը բացատրէր թէ Եգիպտոսի ելմտական անգոհացուցիչ վիճակն երկրին յոռի կառավարութենէն ծագում առած էր։ Օսմանեան կառավարութիւնն ընդունեց թէ այս յայտարարութիւն հիմնաւոր էր, և այժմ ալ կը յայտարարէ, ի պատասխան Լորտ Կրանվիլի ծանուցագրին, թէ ինք հարկաւոր կը նկատէ Դեսպանախորհուրդ մը, բայց այն վերապահմամբ թէ բոլոր եգիպտական խնդիրը դրուի Դեսպանախորհրդոյն առջեւ։ Ասիմ փաշա այսպէս կը շարունակէ.— «Ըստ որում սոյն խնդրոյ բոլոր ճիւղերն յոյժ սերտիւ կապակցեալ են իրարու հետ, Դեսպանախորհուրդ մը որ ելմտական գործոց ևեթ զբաղի, ապարդիւն պիտի լինի։ Հետեւապէս, Բ. Դուռը պատրաստ է Դեսպանախորհրդոյ մը մասնակցելու, եթէ Լորտ Կրանվիլի 1883 յունուար 3ի շրջաբերականն, որ ցոյց կուտար թէ ելմտական լաւ վարչութիւնը Պետութեան ընդհանուր բարւոք կառավարութենէն անջատել անհնար է, հիմն առնուի։ Բ. Դուռը կը նկատէ նաեւ թէ Կ. Պոլիս ներկայ պարագայից մէջ յարմարագոյն վայրն է Դեսպանախորհրդոյ գումարման համար։»

—Եգիպտական վերջին լրագիրք կ'ըսեն թէ անգլիացի Հուէթ ծովակալն, որ Հապէշստան գնացած էր, լերանց ստորոտը կը մնայ միշտ, և ո'չ ոք տեսած է տակաւին։ Ռաս Ալուլա խիստ դիտողութիւններ ըրաւ անգլիացի ծովակալին՝ պաշը-պօզուգ հետեւորդներուն նկատմամբ, զորս ետ ղրկել տուաւ։ Հապէշստանի թագաւորը, Հուէթ ծովակալի նամակին պատասխանելով, գրած է թէ Զատկական տօնը Աքսումի մէջ պիտի անցունէ, և այնուհետեւ միայն ժամանակ պիտի ունենայ տեսակցելու ծովակալին հետ։

—Բարիզ, 8 մայիս. Ֆրանքօ-սպանիական յանձնախումբն, որոյ պաշտօնն է Պիրենեան լերանց տակէն Ֆրանսայի և Սպանիոյ միջեւ ներքնուղի (Թիւնէլ) մը շինելու համար երկիրը քննել, այսօր առաջին նիստն ըրաւ։

—Վիէննա, 8 մայիս, առ Թայմզ. Բ. Դուռը տէրութեանց ընտրելի ներկայեց զՊ. Քրեստովիչ, Ներքին գործոց տնօրէն Արեւելեան-Ռումէլիի, այժմ տեղապահ կուսակալի։ Որովհետեւ Ռուսիա ոյժ կուտայ սմա, տէրութիւնք անտարակոյս պիտի ընդունին։ 1881էն ի վեր պուլկար մասնախումբ մը կ'աշխատէր կուսակալ ընտրել տալ զնա։ Թուրքերը վստահ են թէ Պ. Քրեստովիչ պիտի հակառակի համապուլկարական գաղափարաց, ըստ որում իբրեւ կուսակալ Արեւելեան-Ռումէլիի, երկու երկիրներու միացմամբ նախ ինք կորուստ մը կ'ընէ։ Կը յուսացուի թէ իւր կուսակալութեան օրով Արեւելեան-Ռումէլի հանդարտօրէն պիտի շարունակէ իւր յառաջդիմական ընթացքը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

(Մեր Կովկասեան յատուկ Թղթակցէն)

Մեր Կովկասեան Թղթակիցը Տփղիսէն մեկնելէ առաջ մեզ ուղղած է հետեւեալ հեռագիրը, զոր այս առաւօտ ստացանք.

«Տփղիս, 14 մայիս.
(չորեքշաբթի,) ժամ 1.10 երեկոյեան

«Տփղիսէն Պատգամաւորք և այլք հեռագրեցին յէջմիածին, գիտնալու համար թէ Ամեն. Մակար Սրբազան ինչ որոշում տուած է Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքութեան նըկատմամբ, զոր Ամեն. Ներսէս Պատրիարք Ն. Սրբազնութեան յանձնած էր յատուկ պաշտօնագրերով։

«Ամեն. Մակար Սրբազան հեռագրեց թէ այժմէն չի կրնար պատասխանել, ըստ որում դեռ որոշում մը չէ տուած։

«Յաջորդ հեռագիրս Էջմիածնէն պիտի ուղղեմ։»

Ինչպէս արդէն ծանուցած եմք, Քաղաքական ու Կրօնական Ժողովներն երէկ խառն նիստ ըրին, և ըստ նախորդ որոշման՝ նախ քան զամենայն, առաջնորդական թափուր վիճակաց խնդիրն խորհրդակցութեան ենթարկելով՝ մէկ երկու ժամ զբաղելէն յետոյ որոշեցին.

1.— Բարձրագոյն Հրամանաւ մայրաքաղաքս բերուած առաջնորդաց ոմանց թափուր վիճակաց խնդրոյն կարգադրութիւնն յետաձգել առ այժմ, և սպասել Դատական գործոց Նախարար Վսեմ. Հասան Ֆէհմի փաշայի պատասխանին, զոր Նորին Վըսեմութիւնք վերջին բանակցութեան ժամանակ խոստացաւ տալ ի մօտոյ։

2.— Առաջնորդական միւս թափուր վիճակաց խնդրոյն կարգադրութեան անցնելով՝ պատշաճ դատեց Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովոց դիւանաց յանձնել, որ քննեն և տեղեկագրեն թէ այդ վիճակներն ինչ պատճառաւ և ո'րչափ ժամանակէ հետէ թափուր մնացած են, և ինչ կնճիռք ու դժուարութիւնք կան։

Խառն Ժողովոյ երէկուան նստին տնօրինութեանց կարգէն են հետեւեալներն ալ։

1.— Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովոց Դիւանաց յանձնուեցաւ, որ Խառն Ժողովոյ ներկայանալի խնդիրները կանխաւ սերտեն և տեղեկագրեն, առ ի դիւրութիւն կարգադրութեան խնդրոց։

2.— Ամասիոյ հրաժարեալ Առաջնորդ Տ. Պօղոս Ծ. վարդապետ Խօլտամեան երէկ Խառն Ժողովոյ ներկայանալով՝ բացատրեց իւր հրաժարման պատճառներն, և պատասխան տուաւ իւր դէմ եղած բողոքին համար։ Ժողովն ազդարարեց Նորին Գերապատուութեան, որ գրաւոր տայ բերանացի ըսածներն, և միանգամայն որոշեց որ այդ գիրն հաղորդուի Ամասիոյ գաւառական վարչութեան, և նորա կարծիքն առնըլէն յետոյ տնօրինուի պարտուպատշաճն։

3.— Ռուբինեանց Տ. Ամբրոսիոս Ծ. վարդապետի ի Ռուսաստան ըրած հանգանակութեան հաշուոց, և Բաբերդէն թեր ու դէմ ղրկուած թղթոց քննութեան համար՝ անցեալներն եկեղեցական ու աշխարհական անդամներէ խառն յանձնաժողով մը կազմուած էր։ Տ. Ամբրոսիոս վարդապետ երէկ Ժողովին ներկայանալով գանգատեցաւ թէ ինքը դեռ կոչուած չէ յանձնաժողովէն, և թէ հրաժարած են Յանձնաժողովոյն եկեղեցական անդամք։ Հետեւաբար երէկ Տ. Վահան և Տ. Տաճատ վարդապետք ընտրուեցան հրաժարեալ անդամոց տեղ, և յանձնարարեցաւ՝ անյապաղ կատարել այս քննութեան գործը։

4.— Խառն Ժողովն երէկ Մալաթիոյ առաջնորդական խնդրով ալ զբաղեցաւ պահ մը, և քանի մը տնօրինութիւններ ըրաւ։

Խառն Ժողովոյ յաջորդ նիստն երկու շաբաթէն տեղի պիտի ունենայ։

Երեսփոխանական ընտրութիւններն անյապաղ կատարել պատուիրող շրջաբերականներ ղրկուեցան այս շաբթու Պատրիարքարանէն, մայրաքաղաքիս Թաղական Խորհրդարաններն ու գաւառները։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն Քաղաքական Ժողովոյ յանձներ է Տիկին Զարիֆի կողմանէ ղրկուած գումարին տնօրինութիւնն, ըստ ծանուցեալ նպատակին։

Երէկ, երեկոյեան դէմ, սպանիական նորընտիր դեսպան Բօէլլօ կոմսն իւր թարգմանին ընկերակցութեամբ մեր Ազգային Պատրիարքարանն այցելեց, ի Գումգափու, և արժանավայել մեծարանօք ընդունեցաւ Կրօնական Ժողովոյ ատենապետ Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի և Պատրիարքական Դիւ. Փոխանորդ Հօր կողմէ։ Գրեթէ կէս ժամու տեսակցութենէ յետոյ, Վսեմ. դեսպանը Մայր եկեղեցի իջնելով յիշեալ երկու Ս. Հարց հետ, աղօթեց, և մեկնեցաւ գոհութեամբ։

Մոսկուայի մէջ հրատարակուող Ռուսսկիա Վէտօմօստի օրագրի վերջին թիւոյն մէջ կը կարդանք հետեւեալ յոյժ հետաքրքրական տողերը.

«Մի Սկոլոխացի Պ. Տիլլոն տարի մ'առաջ հրաւիրուեցաւ Խարկով քաղաքի համալսարանը համեմատական լեզուագիտութեան վարժապետի (Բրօֆէսօրի) պաշտօնին։ Նախ քան պաշտօն ստանձնելը, յիշեալ գիտնականը մրցման քննութիւն ուզեց անցնել իր ընտրած մասնագիտութեան մէջ, ուստի ներկայացաւ համալսարանին մի գիտնական աշխատութեամբ «Հայկական հետազօտութիւնք» վերնագրով։ Որովհետեւ ըստ համալսարանական օրինաց այսպիսի մրցման քննութեանց համար նշանակուած գիտնական գործերը պէտք է հրապարակային վիճաբանութեան ենթարկըւին միշտ, ունենալով ընդդիմաբան համալսարանի վարչութեան կողմէ յատկապէս նշանակուած վարպետը (օփօնէնդ), ուստի այդ պաշտօնին նըշանակուեցաւ յայտնի ռուս արեւելագէտ բրօֆէսօր Պէդրօնով, որ բազմաթիւ ունկնդրաց ներկայութեան սկսաւ վիճաբանիլ Սկոլոխացի գիտնականին հետ, որոյ աշխատութեան առաջին մասը նուիրուած էր սա խնդրին թէ՝ Հայկական լեզուն արիական լեզուներու խմբին կը պատկանի, իսկ երկրորդ մասը կ'ամփոփէր իւր մէջ Երդ. դարու Հայոց պատմագիր Եղիշէի նոր թարգմանութիւնը հանդերձ քննադատական մեկնութիւններով։

«Թէպէտ խիստ հետաքրքրական և ուշադրութեան արժանի պիտի համարուէր գիտնական Սկոլոխացւոյ գործը, կ'ըսէ ռուս թերթը, բայց բազմահմուտ ռուս բրօֆէսօր Պէդրոնովի կողմէն եղած ընդդիմութիւնք և այս առթիւ յայտնած անհերքելի եռանդը մեզ այնչափ զարմանք պատճառեցին, որ նոյն իսկ հասարակութեան հեգնական ցոյցերի ենթակայ եղաւ նա։ Եւ դժուար չէ չ'հաւանիլ ունկնդրաց կողմէ եղած ցոյցին, երբ հանրածանօթ ռուս գիտնականն այնչափ ոգեւորուեցաւ Հին Հայաստանի ունեցած համամարդկային նշանակութեամբ, այնչափ ներշնչուեցաւ այդ երկրին իբր թէ աշխարհի չորս կողմ սփռուած գործնական տեղեկութեանց և նախաձեռնութեանց (ինիսիաթիվ) տեսակէտով, որ քիչ էր մնացել ամբողջ Եւրոպայի ազգերը և նոցա մէջ եղած լուսաւորութիւնը բերել երկրպագութեան ծունկ չոքեցնելու հին Հայաստանի [illegible] [illegible] առաջ։ (Նոր գրով նըշանակեալ բառերն յետոյ ռուս թերթը ամբողջ տող մը հարցական և զարմացական նշաններ կը շարէ) Բայց աւելի զարմանալին այն էր, որ չ'նայելով հասարակութեան յայտնած այդչափ բուռն տրամադրութեան (այսինքն թշնամական ցոյցերուն), բրօֆէսօր Պէդրոնով ո'չ միայն չ'դադրեցուց իւր անվերջանալի հիացական փարթամութիւնը, այլ կարծես ի խեթ լսողների, ձեռքը դէպ ի վեր բարձրացնելով և բերնէն [illegible] [illegible] պարծանքներ թափելով, հասաւ այն կէտին, որ սկսաւ ապացուցանել, թէ նոյն իսկ սլաւ լեզուներու մայրը Հայոց հին լեզուն է, թէ աշխարհիս ամեն ազգերու լեզուն, ծագումն և պատկերը Արարատի ստորոտէն, Վանայ ափերէն և Երզրումի բարձունքէն են ստացած իրենց սկզբնական գոյութիւնը եւ կազմակերպութիւնը։

Ո'հ, Աստուած պահէ մեզ, կը բացագանչէ ռուս թերթը, այլ անգամ եւս տեսնել այսպիսի ծաղրաշարժ կարծեցեալ գիտնականներ, իրենց երեւան բերած բոլոր «գիտնական հմտութեամբ...։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գանձայի կեդրոնական կառավարիչ անուանեցաւ Հէքքեարիի նախորդ Մէքթուպճի Իպրահիմ Էտհէմ էֆէնտի։

Ռումէլի-Պէյլերպէյիի աստիճան տրուեցաւ՝ Նիւմիւլջինեի կառավարիչ Օսման պէյի։

Երրորդ աստիճանի Օսմանիյէ պատուանշան՝ Իզմիրի իտալական հիւպատոս Պ. Գասթէլլիի։

Դատական պաշտօնատան քարտուղարաց Ապրիլ ամսաթոշակն վճարուեցաւ նախընթաց օրն։

Հալէպի նորընտիր կուսակալ Ալէաճ էֆէնտի՝ երէկ կայսերական պալատն երթալով, Նորին վեհափառութեան ներկայանալու պատիւ ունեցաւ։

Արտաքին գործոց պաշտօնատան կենսագրական նորակազմ դիւանին տնօրէն կարգեցաւ Նազըր զատէ Համտի պէյ։ Այս դիւանին մէջ պիտի արձանագրուին համայն պաշտօնատար և պաշտօնանկ անձանց կեանքն ու կենցաղն, որպէս զի պաշտօնական ընտրութիւնք այսուհետեւ գիտակցութեամբ և ըստ արժանւոյն կատարուին։ Համտի պէյ՝ Նազըր-զատէ հինաւուրց հռչակաւոր ազգատոհմէ մը սերեալ է։

Ընդհանուր ատրողապետ Միւնիր և ծովային Նախարար Հասան փաշաներն, երէկ Օգոստ. Սուլթանին կողմանէ յուղարկ ղրկուեցան Պոլդուին ծովակալին շոգենաւն, որ երեկոյեան ժամ 11 ½ին ի Միջերկրական ուղեւորեցաւ։

Ռուսական դեսպանի խորհրդական Պ. Օնու երէկ Բ. Դուռն երթալով՝ արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Տաւեան էֆէնտիի հետ տեսնուեցաւ։

Սելանիկի նախորդ կուսակալ Հասան Թահսին փաշայի և նորա ընկերաց դատաստանը պիտի շարունակուի առաջիկայ չորեքշաբթի։

Եգիպտական նախարարութիւնն որոշած է որ Մարգարէին նուիրական Գորգը այսուհետեւ ծովու ճանբով փոխադրուի ի Ճիտտէ և անտի ի Մէքքէ, փոխանակ ըստ առաջնոյն ցամաքի ճանբէ տարուելու։

Ալէքօ փաշայի հետ Պոլիս եկող քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարք Փիլիպէ վերադարձան։

Տաւեան Յարութիւն էֆէնտիի հրաւիրանօք, Բերայի կառավարիչ Արիֆ պէյ նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով, երկարօրէն տեսակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

Գերմանական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Թէստա որ Վոլոս գնացած էր, մայրաքաղաքս հասաւ երէկ։

Բարձր. Մեծ Եպարքոսն երեքշաբթի սպանիական դեսպանատունը գնաց ի փոխադարձ այցելութիւն նոր ընտիր դեսպան կոմս Բօէլլօյի։

Բ. Դուռն իւր դեսպանատանց հետ ջերմ բանակցութեանց մէջ է այս միջոցիս, Դեսպանախորհրդին նկատմամբ։

Վեհ. Սուլթանին ծխախոտի վերակացու (թիւթիւնճի պաշը) Ալի պէյ Ռէժիի վարչութեան կայսերական գօմիսէր Նուրի պէյի ընկերակցութեամբ շաբթուս մէջ Ռէժիի գործարանն այցելելով, անձամբ քննեց իւրաքանչիւր տեսակի ծխախոտները, ջարդուելու եղանակը, մեքենաներն և ամեն ինչ։ Պատրաստուած ծխախոտներէն ծխեց քանի մի հատ և յոյժ գոհ եղաւ, մանաւորապէս սքանչացաւ սիկառներու պատրաստութեան համար բերել տրուած գործիքին վրայ, որ կատարելագործեալ մեքենայ մ'է, կ'ըսեն։ Ալի պէյ՝ գործարանին տնօրէն Պ. Շմիլի իւր գոհունակութիւնն յայտնելէ յետոյ, Ռէժիի վարչութեան պաշտօնատունը գնաց և տեսակցեցաւ Պ. Լանկի հետ։ Այս վերջինն յատկապէս Վեհ. Սուլթանին համար երեք տեսակ ծխախոտ պատրաստած էր, որոց մէկէն յոյժ գոհ մնացած էր Ն. Կ. Վեհափառութիւնը։ Ալի պէյ զայս եւս յայտնեց Տնօրէնին։

Նախարարաց խորհրդոյ որոշմամբ յատուկ Յանձնաժողով մ'ընտրուեցաւ, առեւտրական դաշնագրոց վերաբերեալ բոլոր խնդրոց քննութեան համար։ Յանձնաժողովոյս նախագահն է Վսեմ. Յովհաննէս էֆ. Զամիչ, և անդամներն, մաքսատան վարչութեան խորհրդական Պէրդրամ էֆ., Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականք Կէօչէր էֆէնտի և Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեան, և առեւտրական նախարարութեան պաշտօնատարներէն Մահմուտ պէյ։

Իմաց տրուած է մայրաքաղաքիս եւրոպական լրագրաց, թէ Սպանիոյ նորընտիր դեսպան Բօէլլօ կոմսը չպիտի մեկնի, ինչպէս ծանուցուած էր յառաջագոյն, այլ Պոլիս պիտի անցընէ ամառուան մեծ մասը։

Արեւելեան Ռումէլիի վերաբերեալ ամեն ինչ կանխաւ որոշուած է, կ'ըսէ [illegible]։ Բոլոր մեծ տէրութիւնք, բաց ի Ֆրանսայէն, պաշտօնապէս իրենց հաւանութիւնը տուած են Գավրիլ էֆէնտիի Ալէքօ փաշայի յաջորդ կարգուելուն նկատմամբ։ Ֆրանսա ալ դժուարութիւն չյարուցաներ, և իւր հաճութիւնը պիտի տայ ի մօտոյ։ Յետ որոյ, կայսերական հրամանագիրը պիտի հրատարակուի և Գավրիլ էֆէնտի Պոլիս պիտի գայ իւր շնորհակալութիւնները Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու, և փաշայութեան աստիճան պիտի ստանայ։ Առ այժմ, կը յաւելու անկլօ-ֆրանսական թերթն, Պուլկարիոյ հետ միացման կուսակցաց շարժումը խաղաղած է՝ Արեւելեան Ռումէլիի մէջ այդ գաղափարին դէմ ծագած ընդդիմութեանց պատճառաւ։ Հարկաւորէն ծագում պիտի առնու, երբ յարմար առիթը ներկայանայ, բայց նորընտիր կուսակալը պիտի կարենայ զսպել սա շարժումը։ Կը կարծուի թէ Պ. Քրիստովիչ հիմնովին օսմանեան աշխարհավարութեան մը պիտի հետեւի, միւս կողմէ ջանալով, նոյն իսկ այդ աշխարհավարութեան օգտին համար, ըստ կարելւոյն լաւ յարաբերութիւն ունենալ Ռուսիոյ հետ։

Սուրիայէն հեռագրով կը ծանուցուի թէ Սուէտիէէն յԱնդաքիա երկաթուղւոյն և Սուէտիէի նաւահանգստին հաստատութեան նաւակատեաց հանդէսը կատարուեր է երէկ։ Այս երկաթուղին Եփրատայ հովտին մէջէն անցնելիք երկաթուղւոյ գլխաւոր գիծն է և հետեւաբար կարեւորութեան արժանի։

Եւրոպական լրագիրք սխալմամբ ծանուցած էին թէ Տիգրան փաշա, որ վերջերս Եգիպտոսէն Բարիզ ուղեւորեցաւ, Ֆրանսուհւոյ մը հետ կամուսնանայ։ Նորագոյն տեղեկութեանց համեմատ, Տիգրան փաշա պիտի ամուսնանայ Նուպար փաշայի դստեր հետ։

Դատական Նորընտիր Նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա, իւր պաշտօնատան գլխաւոր անդամոց հետ, շաբթուս մէջ վերստին այցելեց բոլոր դատարաններն գործոց ուղղութիւնը տեսնելու համար։ Ապա կեդրոնական բանտն երթալով, բանտարկելոց արձանագրութիւններն աչքէ անցուց։ Ն. Վսեմութիւնն իւր պաշտօնատեղին վերադառնալով, հրամայեց որ փութով քննուին բոլոր այն բանտարկելոց խնդիրներն, որոց համար վճիռ տրուած չէ դեռ, իսկ աւարտած դատերու վճիռներն հաղորդուին եթէ չեն հաղորդուած։ Այս և համանման տակաւ գործոց կարգադրութեան համար վսեմ. Նախարարն 15 օրուան պայմանաժամ տուաւ։ Վերջին երեք աւուրց մէջ, 100 բանտարկելոց հաղորդուած է իրենց նկատմամբ տրուած վճիռն։

Իզմիրի մէջ վերջերս տեղի ունեցած ուժանակի ցաւալի դէպքին քննութիւնք յառաջ կը տարուին կուսակալին հսկողութեամբ։ 16 անձանց վրայ կասկած լինելով, ձերբակալուեր են։ Մինչեւ կըսէ թէ հակառակ Էմբարխալ լրագրոյ պատմածին, այս դաւադրութիւնն ուղղակի Բէժիի պաշտօնատան համար պատրաստուած էր։ Ուժանակը դըրուած է եղեր սանդուխին կից պատին տակ և ուրիշ կողմեր ալ պայթուցիկ նիւթեր գտնուեր են, գըլխաւորաբար այդ շէնքին կից խանութի մը մէջ։

Քաղաքապետութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ, Նորահաստատ իգական հիւանդանոցի շըրջակայ Թաղերու բնակիչք Վեհ. Սուլթանին ուղերձ մը մատուցեր են 53 թաղապետներու ստորագրութեամբ, որով իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնեն այս բարեգործական կարեւոր հաստատութեան համար։ Կայսերական պալատան առաջին քարտուղարն ի պատասխանի Բեյլէրի մը ուղղելով յայտնած է թէ Վեհ. Սուլթանն յոյժ գգածուեր է այս ցոյցէն, և Իւր ողջոյնները կ՚ուղղէ յիշեալ բնակչաց։

Իգական արհեստական ցերեկօթիկ Նոր վարժարանի մը բացման հանդէսը կատարուեցաւ այս երեքշաբթի Պոլսոյ Պօղտուղան օղլու Թաղը, Քայսերլի Ահմէտ փաշայի ապարանքին մէջ, որ յատկացեալ է այս հաստատութեան։ Առեւտրական Նախարար Սուպհի փաշա գեղեցիկ բանախօսութիւն մ՚արտասանեց, գլխաւորաբար խօսելով Օսմանեան դրականութեան պատմութեան վրայ։ Ի վերջէ Վեհ. Սուլթանին համար բարեմաղթական աղօթքներ բառեցան։ Դասախօսութիւնք սկսան երէկ։ Այս վարժարանին մէջ ընդ ամէնն 300 աշակերտուհի պիտի ընդունուին, որոց 200ն ամսական 50ական ղրուշ պիտի վճարեն, և մնացեալք՝ ձրի։ Ուսուցանելի առարկայք են նախապատրաստական կրթութիւն մը, գըծագրութիւն, ձայնական և գործնական երաժշտութիւն, և ձեռագործ։

Երէն գիւղ և շրջակայքն անասնոց հիւանդութիւն երևան ելեր է, և բաւական կոտորած կընէ։

Սուրիոյ վարչական ժողովոյ անդամ Շամս-զատէ Ահմէտ փաշա՝ որ Ճէբէլէէ-Հօլօւիի և այլոց դէմ դատ բացած է, այս օրերս Շամ ուղևորելուն պատճառաւ՝ Ծիպրայիլ Ղարգուր էֆէնտին փոխանորդ կարգեր է։

Ղալաթիոյ Պէտէսթէնէն անցեալներն եղած գողութեան պատճառաւ, Բերայի դատարանէն վեցամսեայ բանտարկութեան դատապարտեալ պահանորդք՝ վերաքննութեան ատեանին դիմեր, և յաջողեր են անպարտութեան վճիռ ստանալ։

Երկուշաբթի Էտիրնէ և Կէլիպօլու գետնաշարժ պատահեր է առանց ո՛ր և է վնասու։

Ժուռնալ տը Քօնսթանթինօբլ կը պատմէ թէ մայիս 1 ի օրն, մայր մը և աղջիկ մը Օխլամուրի կողմէ շրջագայութենէ մը Բերա կը վերադառնային, երբ քանի մը սպայք սկսան ետեւնուն երթալ։ Կիները ձայն բարձրացուցին և զինուորականք վախնալով որ մէկը վրայ չհասնի, հեռացան, բայց աչքէ չէին հեռացըներ զանոնք։ Նշան-Թաշիի մօտ գարեջրի գործարան մը տեսնելով, երկու կանայք հոն ապաստանեցան, բայց սպայք ներս մտնելով, հրամայեցին որ իրենց հետեւին. աղջիկն երկիւղէն մարեցաւ, և մայրը կը մերժէր. հուսկ ուրեմն գարեջրատան մէջ գտնուող անձինք միջամտելով, բաւական հոգնութենէ և ընդդիմութենէ յետոյ, հազիւ կարողացան դուրս հանել երկու հալածինները։

Սուլթան Պայազիտի կից Նորակառոյց Օսմանեան Թանգարանի շինութիւն աւարտելու վրայ է։ Բազմաթիւ անձինք սկսած են գիրքեր նուիրել. մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է Հանրային կրթական պաշտօնատան անդամներէն Զիա էֆէնտի որ մահմետական կրօնին վերաբերեալ Թանկագին ձեռագիր մը նուիրեց։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՌԻՒԹԸՐ

Լոնտոն 14 մայիս.

Այն վիճաբանութիւնք որք տեղի ունեցան Սըր Միքայէլ Հիքս Պիչի պարսաւանաց առաջարկին առթիւ, որ կը յայտարարէր թէ անգլ. կառավարութիւնը Կորտոն զօրավարին նկատմամբ չէ բըռնած այն ընթացքը զոր պարտաւոր էր բռնել, յոյժ աղմկալից եղան և երկու օր տեւեցին։ Բացի Տէյլի Նիւզէ, այս աւուր բոլոր լրագիրք կ՚ըսեն թէ հանրային կարծիքը չպիտի վաւերացնէ կառավարութեան այս խորհրդարանական յաղթութիւնը, և մինչեւ իսկ Թայմզ կ՚ըսէ թէ իրապէս Պ. Կլատսթօն բարոյական պարտութիւն մը կրեց, և թէ ակար և անզօրացուցիչ կերպով պաշտպանեց իւր աշխարհավարութիւնը։

Պերլին, 14 մայիս

Բեդրսպուրկէն առնուած լուրեր կըրկնելով հանդերձ Սարախսի գաւառին Ռուսիոյ Թողման հերքումը, կը հաստատեն թէ Մերվի գրաւումէն անմիջապէս յետոյ, Ռուս կառավարութիւնը ծանուցած էր Թեհրանի կառավարութեան թէ այս նոր երկրի առումն հարկաւոր կ՚ընէ երկու տէրութեանց այդ կողմի սահմանագլխոց ճշդումն։ Այն ատենէն ի վեր մեծ փութով բանակցութիւնք կատարուեցան երկու կառավարութեանց միջեւ, և կը կարծուի թէ ի մօտոյ վերջնական կարգադրութեան մը պիտի յանգին։

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 14 մայիս

Կը հաւաստեն թէ Ֆրանսա և Անգլիա համաձայնած են Դեսպանախորհրդին նկատմամբ։

Ամստերտամ, 14 մայիս

Ամստերտամի պանքան իւր դրամազեղջն %ին 3ի իջուց։

Լոնտոն, 14 մայիս

Լրագրաց մեծ մասը, գլխաւորաբար Թայմզ կը նկատեն թէ Սըր Մ. Հիքս-Պիչի առաջարկին վրայ Երեսփոխանաց Ժողովոյ քուէարկութիւնը (զոր հրատարակեցինք երէկ) բարոյական պարտութիւն մ՚է անգլ. նախարարութեան համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 3 Ապրիլ

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ
Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ.....ղնկ.	9	27
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	9	27
Երէկ Բերայի մէջ........	—	
Առաւօտուն բացուեցաւ...... «	9	25
Բարձրագոյն գին .... «	9	25
Նուազագոյն .... «	9	25
Կէս օրին .... «	9	—
Փոխառութիւն 1863.........Ֆր.	59	
» 1865......... «	54	
» 1869......... «	48	
» 1873......... «	43	
Պօն տիւ Թրէզօր......Անգլ. լիրա	17	25
Բուճէի երկաթուղի.........Ֆր.	45	50
Օպլիկասիյօն տը Բրիօրիթէ »	375	

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ....Անգ. ոսկի	4	8
Քրէտի Ժէնէրալ...... Օսմ. լիրա	7	20
Պանք տը Քօնս. (գուբ. կոր.)	6	30
Սօս. Շանժ է վալ.... Օսմ. լիրա	3	30
Թրամուէյ .... « «	300	
Ինիւֆիէ. Եգիպտական	—	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	72	30
Գիշերը գործ չեղաւ	—	
Այս առտու բացուեցաւ..	72	30
Կէս օրին նոյն գին	—	

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի..................	ղրշ.	100	—
20 Ֆրանքնոց	«	87	23
Անգղ. ոսկի	«	110	4
Բրլմից	«	51	10
Բօլ Իմբերիալ	«	90	6
Ռուսի Թղթադրամ	«	8	92
Թալէր	«	—	
Ֆիորին	«	9	06
Մէճ. արծ. (տարբ.)	«	108	4
Հինգնոց	«	102	20
Մէթալիք	«	100	20
Պղինձ	«	780	—
Թղթադրամ...............	«	1700	—
Վեցնոց...............	«	102	32

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 14 Մայիս ժամ 3 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	101 5/8
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 7/8
« « գոցուեցաւ....	8 5/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 7/8
« « 1869	9 5/8
« « 1871	68 3/4
« « 1872	16 1/2
« « 1873	8 5/8
Փոխառ. 1877.......................	81 3/4
Պանք Օթօման	16 1/2
Ռուսական փոխառ. 73..........	93 1/8
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	65 7/8
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	91 1/8

Տայրա Սանիէ	64	
Տօմենիալ (փոխառ. Ռօշիլտ)......	90 1/4	
Հոլանդ. պարտաւորութ. 1877......	103 1/8	
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	—	
Վիեննա 14 Մայիս ժ. 4 երեկոյ		
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ	121	95
Օսմ. Երկաթուղի	21	80
Բարիզ 14 Մայիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ		
Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % .... բաց	108	5
« « 3 % բաց	79	10
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	8	82 1/2
« « գոցուեցաւ.քըն. կտ.	8	80
Օսմ. փոխառութիւն 1863.	—	
« « 1865.........	—	
« « 1869.........	48	
« « 1873.........	43	
Օսմ. Երկաթուղի	44	87 1/2
Օսմ. Բէժիի բաժնեթուղթք	577	50
Պանք Օթօման	664	37 1/2
Իրէտի Լիօնէ ( )	576	25
» Ֆօնսիէ..............................	1326	25
Բաժնետոմս Լիոնի (կուբ. կոր.)	1242	50
Սուէզի ջրանցք..............................	2116	25
Ռուսական 5% 1877ի	97	1/2
Իտալական Ռանթ	96	85
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.).........	—	
Եգիպտական միաց. գոց	332	50
Սպանիական (արտաքին)............	61	1/4
Բրիօրիթէ Թիւրք	380	
3 % Հելլենական	369	37 1/2
Չէք Լոնտրայի վրայ......	25	18
Օսմ. Բէժիի բաժնեթուղթք......		

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻՏ ՊՈՒՐՍ

14 Մայիս ժ. 10 վ. 15 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 %.........	108	12 1/2
Օսմ. «	8	77 1/2
« Երկաթուղի	—	—
Եգիպտական միացեալ.........	332	50

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿՔ Ի ՊԱՂՏԱՏ

Պաղտատ քաղաքի շրջակայքն բընաւ Հայ կաթոլիկ չկայ, միայն քաղաքին մէջ 40 տան չափ կը գտնուին և ունին մի եկեղեցի և մի քահանայ. այս ժողովուրդն ի սկզբանէ անտի Լիբանանու Հայ-կաթոլիկ կաթուղիկոսի իրաւասութեան տակ կը գտնուէր, բայց ըստ որում հանգուցեալ Տէր. Հասուն այդ աթոռն Պոլսոյ Պատրիարքութեան հետ միացուց, Պաղտատու Հայ-կաթոլիկ եկեղեցին ալ անցաւ նոյն աթոռոյ իրաւասութեան ներքեւ։ Հայ-կաթոլիկք թէև առանձին եկեղեցի ունին այստեղ այլ վարժարան ոչ. իրենց աշակերտներն կը յաճախեն միացեալ կաթոլիկաց վարժարանն որոյ նիւթական և բարոյական մատակարարութիւնն յանձնուած է Բաղդէացի-կաթոլիկ, Ասորի-կաթոլիկ և Հայ-կաթոլիկ հասարակութիւններէ ընտրեալ Հոգաբարձուաց։ Տեղւոյս Հայ-կաթոլիկաց մեծամասնութիւնն արուեստաւորներ, խանութպաններ և մանրավաճառներ են, միայն մէկ երկու անձինք կան վաճառականութեամբ զբաղող։ Ցաւալի է ասել թէ այս մերազգի ժողովրդեան մէջ մայրենի լեզուն իսպառ մոռացուած է, և բաց ի երեք անձերէ (զորս կը յիշեմք յականէ յանուանէ) ոչ ոք չկայ հայերէն լեզուն հասկցող, հայերէնն իրենց համար բոլորովին խորթ, օտար և անպէտ լեզու մը համարուած է, և երբեք որ և է կողմէ ջանք կամ շարժում չի տեսնուիր մայրենի լեզուն իրենց մէջ տարածելու. ընդհակառակն կան Հայ-կաթոլիկներ որք հայերէն լեզուի ուսումն հերետիկոս Հայոց մտնելու և անոնց նըմանիլ համարելով, ոգւով չափ կաշխատին որ այդ լեզուն իրենց մէջ ոչ ոք ուսանի, կարդայ կամ գրէ։ Ասկից սա հետեւանքն յառաջ եկած է որ ժողովուրդն եկեղեցի կերթայ և հոն ժամասացութեան կամ պատարագին ցվերջ ներկայ գտնուելէ յետոյ կը մեկնի առանց երբեք բառ մը հասկցած լինելու եկեղեցւոյ ասացուածներէն, ըստ որում սոքա հայերէն լեզուով կը կատարուին։

Այլ ամենէն ցաւալին այն է որ այս տեղ Հայ-կաթոլիկք լատինական օրացոյց կը գործածեն. որով եկեղեցական տօնից մասին ոչ միայն մեզմէ այլ և ի Պոլիս և այլուր բընակեալ իրենց կրօնակիցներէ ալ բաժանեալ են. զոր օրինակ Ծնընդի տօնն մեր Պոլսեցի համազգի կաթոլիկք կը կատարեն դեկտ. 25ին ըստ հին տոմարի, այլ այս տեղ կը կատարեն դեկտ. 13. նոյնպէս Զատկի տօնն Պոլիս կատարեցաւ ապրիլ 8ին, իսկ այս տեղի Հայ-կաթոլիկք կատարեցին ապրիլ 1ին։ Այս տարբերութիւնքը կան նաև ուրիշ տօներու մասին։ Տօներու կարգին մէջ ամենէ հետաքրքրականն է Սրբոյ Հօրն մերոյ Լուսաւորչի տօնն, զոր Հայ-կաթոլիկ եկեղեցին պարտի տօնել հանդիսապէս. այլ ժողովրդեան մէկ մասը չեն գիտեր թէ ո՛վ է սուրբն Գրիգոր, իսկ գիտցող մասն կը դժկամակի կատարել զայդ տօն զի կըսեն հէրէթիքներու (*) սուրբն է Գրիգոր և ոչ մերը. . . .

Հետաքրքիր եղանք իմանալու թէ ինչ պատճառաւ այս տեղ լատինական տոմար կը գործածեն և սա պատասխանն ստացանք. — Ըստ որում այս տեղ բոլոր կաթոլիկք ի միասին կանեն իրենց տօներն, Հայերը անոնց մէջ փոքրամասն ժողովուրդ մը ըլլալով չէին կրնար մեկուսանալ և առանձին կատարել իրենց տօներն, քանի որ իրենք ալ կաթոլիկ կը կոչուին, ուստի և ասկից յիսուն տարւոյ չափ յառաջ Լիբանանու կաթողիկոսին յատուկ արտօնութեամբն այս տեղի Հայք սկսած են լատին տոմարն բռնել և լքանել հայկական տոմարն —. այս բացատրութիւն մեզ գոհացուցիչ չերեւցաւ. չեմ գիտեր ձեզ ինչպէս կը թուի։

Այս կէտ Հայ-կաթոլիկաց Պատրիարքարանի ուշադրութեան յանձնել աւելորդ և անօգուտ կը համարիմք. զի նա աւելի պապութեան յարեալ է քան հայութեան, և թերեւս նորա համար ուրախառիթ համարուի այստեղի փոքրաթիւ Հայոց իսպառ ձուլումն լատինաց հետ, որք ունին միաբանութիւն և եկեղեցի ի Պաղտատ։ Այլ կը դիմեմք ներկայիս մեր համազգի կաթոլիկ ժողովրդեան մէջ գտնուող ազգասէր, լուսամիտ և յառաջդիմասէր անձանց և նոցա խորին ուշադրութեան կը յանձնեմք զայս կէտ և կը խնդրեմք որ միաբանութեամբ աշխատին որպէս զի հայկական տոմարն իրենց մէջ շարունակուի գործածուիլ ամէն տեղ առանց բացառութեան. զի այդ փոփոխութեան մէջ մեծ քայլ մը հեռացում կայ երկու համարին հասարակութեանց մէջ։

Մ. Հ. Ս.

Յ. Գ. — Ստոյգ աղբիւրէ իմացանք որ երկու տարիէ ի վեր Դամասկոսի և Բերիոյ Հայ-կաթոլիկաց ալ հրամայուած է իրենց Պատրիարքարանէն որ լատինական տոմարով վարուին այսուհետեւ։ (Նոյն)

Պաղտատ, 12 Ապրիլ

ՀԱՅՔ Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ

(Մեր Թղթակցէն)

Մարսիլիա, 6 մայիս,

Մարսիլիոյ Հայ գաղթականութիւնն ունի 80ի չափ անդամք որք բնակութիւն հաստատած են անդ. մեծաւ մասամբ կզբաղին սոքա մէջնորդական վաճառականութեամբ. կան նաեւ 5-6 պատանիք վաճառականական դպրոցի մէջ, մի քանի արհեստաւորք, լուսանկարիչ մը (Պ. Մաթիկեան) որ իւր յաջողակութեամբ և աշխատութեամբ օր ըստ օրէ յառաջադիմելու վրայ է և կը խոստանայ օր մը Մարսիլիոյ առաջին լուսանկարիչներու մին լինել։

Այսքան Հայոց բազմութիւն մը չէր կարող ընդ երկար առանց հոգեւոր հովուի մնալ, և եկեղեցի մը կը պակսէր բոլորովին, երբ երկու տարի յառաջ դիպուածը տուաւ իրենց քահանայ մը Տ. Սահակ, որ պսակի մը առթիւ եկած ըլլալով յարմար դատուեցաւ, ի վերջոյ բնակութիւն ալ աստ փոխադրել տալով և նա եղաւ Մարսիլիոյ Հայ քահանայն։

Ուր որ է եկեղեցին՝ Հայք հոն կը միանան առանց հաշուելու անոնք որք կը բաժնուին եկեղեցւոյ պատճառաւ։ Հոս ալ անմիջապէս Ընդհ. ժողով մը կը գումարեն և կ՚ընտրեն Հոգաբարձութիւն մը որ մատուռ մը հաստատութեան համար հարկ եղած կարգադրութեանց և պիտոյից հոգատար լինի։

Դիւրութեամբ կեդրոն Թաղի մը մէջ փոքրիկ տնակ մը կը վարձուի երկու սենեկով միայարկ։ —Սենեկաց մեծագոյնը ըստ արժանւոյն կը զարդարուի, որպէս զի աստուածային պաշտամունք կատարուին, և կիրակի առաւօտները Ռիւ տը Լօտիի թիւ 13 տան առջեւէն անցնողները կը լսեն այժմ մեր եկեղեցական երգերը զոր կը հնչեցնեն երեք չորս անձնուէր երիտասարդք։ Նոյն տան դռնէն ներս մտնելով փոքր սանդուխէ մ՚ելլողը կը տեսնէ քանի չափ կամ աւելի Հայեր և Հայուհիք որք ջերմեռանդութեամբ զբաղեալ են իրենց աղօթիւք, Տիկնայք մէկ մէկ աղօթագիրք ի ձեռին աթոռներու վրայ նըստած. իսկ արք մեծաւ մասամբ ոտքի վրայ, ըստ որում բաւական ընդարձակ չէ մատուռ սենեակն ամենեցուն հանգիստ ընծայելու համար։

Եկեղեցւոյ արարողութեանց աւարտումէն յետոյ, ներկայ եղողները կ՚անցնին երկրորդ սենեակին մէջ ուր կ՚առնուն գլխարկնին և հոն շաբթու մէջ զիրար չտեսնողները կը տեսնուին իրարու հետ։

Չմոռնամ ըսելու որ պատարագի ժամանակ Տեարք Պ. Սելեանի և Պ. Թիւրապեանի փոքր զաւակունք շապիկ հագած կը ծառայեն սեղանին առջեւ։

⁂

Երկու տարիէ ի վեր Հոգաբարձութիւնը խղճի մտօք կատարած է իւր պաշտօնն, ծախուց մասնակից են ըստ կարեաց ամենքն ալ քիչ բացառութեամբ։ Այսպիսով կը վճարուի մատռան վարձքն և կը հոգացուին այլ և այլ պիտոյքն, քահանայն կ՚ընդունի իւր թոշակն եւայլն։ Կարելի չէ լռութեամբ անցնիլ նորին անդամոց մի քանիներու անուանց վրայ. Տեարք Պ. Սելեան, Պ. Մանուկեան, Ս. Միրզաեանց, Հայրունեանց և Զաքեան. (Այս վերջինը դժբաղդաբար հիւանդացած և ի Զմիւռնիա վերադարձած է.) որք ամենայնիւ արժանացած են տեղւոյս համայն ազգայնոց վստահութեան. կարելի չէ մանաւորապէս չյիշել զՏ. Յակոբ Սելեան որ ոչ միայն իւր անթիւ զբաղմանց մէջ ատեն կը գտնէ տեղական ազգային գործերով զբաղելու, այլ որ և կ՚ընդունի և ըստ կարելւոյն կը ջանայ ի գլուխ հանել իրեն եղած առաջարկութիւնք երբ ազգային օգտին կը վերաբերին։ Ամեն կողմերէ ազգանուէր ընկերութիւնք և բարեգործական հաստատութիւնք զՏ. Սելեան կը ճանաչեն ուր կը դիմեն և ձեռնունայն չեն դառնար։

Այլ սակայն Մարսիլիաբնակ Հայք տակաւ առ տակաւ պէտք կ՚զգան փոքրիկ վարժատուն մ՚ալ ունենալու որ իրենց մանկունք հայերէն սովրին, իսկ գիտցողները ջանան զայն չմոռնալու, ինչպէս ներկայ ընթացքը կը սպառնայ. Մարսիլիոյ մէջ ծնած Հայ տղայք կարծուածէն աւելի են թըւով, բայց Գաղղիացիներէ սա տարբերութիւնն ունին միայն թէ Գաղղիացւոց զաւակներ չեն, թէ ոչ իրենք Գաղղիացի սանտուներու և աղախիններու ձեռաց մէջ բառ մ՚ալ չգիտեն հայերէն և ամենայն ինչ Գաղղիերէն կը բացատրեն. ծնողք իրենց մէջ հայերէն, իսկ տղայոց հետ գաղղիերէն կը խօսին։

⁂

Հոգաբարձութիւնն, որոյ Ատենապետն էր Տ. Յ. Մանուկեան և Գանձապետն Տ. Յ. Սելեան, ուղեց նախ ընթերցարանի մը հիմնարկութենէն սկսիլ և հինգ անձերէ կազմեալ յանձնախմբի մը թողուց այս առթիւ նախնական ծրագրի մը պատրաստութեան հոգն։ Յանձնախմբին աշխատութիւնը մեծ չէր, ուստի և քիչ օրէն ներկայացուց Հոգաբարձութեան, ծրագիր մը և կամ լաւ եւս ըսելու համար իւր աշխատութեանց արդիւնքն, այն էր նամակ մը, որով նպատակն և գործադրութեան համար հարկ եղածներն բացատրուած են։ Յանձնախումբն անհրաժեշտ և բաւական կը գտնէր նախնական ծախուց համար 900 ֆրանքի գումարէ մը զատ, տարեկան 1650 ֆրանքի գումար մը։ Թերեւս մեծ երեւի այս գումարն, ինչպէս ի վերջոյ երեւեցաւ ընդհանուր ժողովոյ. սակայն պէտք է ի նկատի առնուլ թէ Մարսիլիոյ մէջ ընթերցարան մը հաստատելէ վերջը, այնպիսի ընթերցարան մ՚ընելու է զայն որ յաճախորդներ ունենայ անպակաս. հետեւաբար պէտք է որ ըստ կարելւոյն ընծայէ ամենայն դիւրութիւնք և այն ինչ զոր «քօնֆօրթապլ» կ՚անուանեն քաղաքակիրթ ժողովուրդք, առանց վարայ ամայի մնալուն տարակոյս չկայ։ Պէտք է ուրեմն բաւական ընդարձակ սրահ մը, կանոնաւոր կարասեօք զարդարել, գրեանք և լրագիրեր, որոց համար յանձնախումբը յատկացուցած էր 600 ֆրանք տարեկան, կը տեսնէք թէ խնայողութիւնը ձեռք թողուած չէ այս ծրագրին մէջ և սակայն ընդհանուր ժողովն նկատելով ներկայ պայմաններու մէջ ի գլուխ հանելու համար եղած դժուարութիւնք, անպայման կերպիւ յետաձգեց զայն։

Ուրեմն ապրիլի 6 կիրակի ցերեկէն վերջ ժամը 3ին ի ժողով հրաւիրեալ էին անոնք որք սահմանադրապէս ազգային գործոց միջամտելու իրաւունք ունին և սոցա թիւն է շուրջ 35։

Օրը կիրակի էր և օդը գեղեցիկ, մեր բարեկամք հաւաքեցան թուով 43։

Ժողովն պիտի ունենար լսել Պատ. Հոգաբարձուաց հրաժեշտի բանաւոր պատճառներն, ի նկատի առնուլ մատրան անձկութիւնը որ երթալով աւելի զգալի կը լինէր և հետեւաբար զայն այլուր փոխադրելու խնդիրն որ ծագած էր ժամանակէ մ՚ի վեր։ Կար նաեւ Բարիզու «Ուսումնասիրաց» ընկերութեան նպաստ հայթայթելու խնդիրն, բայց ընթերցարանի խնդրէն ինչպէս յայտնի է։

Սակայն ժողովականաց թիւը անբաւական էր վերջնական որոշումներ տալու համար. ուստի և բոլորովին անօգուտ տեղ հաւաքուած չլինելու համար այլ և այլ խնդիրք ի նկատի առնուեցան։ Եւ նախ Հոգաբարձութեան գանձապետ Տ. Յ. Սելեան որ կ՚ատենապետէր, մէկ ծախուց և մուտքին ներկայ վիճակին վրայ մանրամասնութիւնք հաղորդեց որոյմէ կը տեսնուէր թէ մուտքն էր տարեկան 7645 ֆր. որ սապէս կը բաժանուէր 1883 տարւոյ համար։ Մարսիլիոյ մէջ բնակութիւն հաստատողներու տարեկան տուրքն 4400 ֆր. 1350 ֆր. Բարիզէն հանգանակեալ. 1700 ֆր. այլ և այլ նուէր. և եկամուտ 165 ֆր. տոկոս։ Ծախքն 4123 ֆր. հետեւեալ կերպիւ։ Քահանայի տարեկան թոշակ 2400 ֆր. մատրան վարձք 800 ֆր. Փարիզու մէջ կատարած հանգանակութեան համար եղած ծախսն Տ. Սահակ Հօր ձեռամբ 430 ֆր. մատրան մանր ծախսերն 493 ֆր. իսկ, 1884 յունուար 1ին մնացեալն մէջ պատրաստ կը գտնուէր 4500 ֆրանք որք 4% շահ կը բերէին և երկու փոքր արժեթղթեր։ Սոյն վերջիններն արդիւնք և ապացոյց էին Հոգաբարձութեան պատուարժան անդամոց տնտեսագիտական խոր հըմտութեան։

Յետոյ ժողովն մեծամասնութեամբ համակարծիք գտնուեցաւ Տ. Յ. Մանուկեանի առաջարկութեան որ կ՚ուզէր մատրան 800 ֆր. ի վարձքին վրայ բարդել և 700 ֆր. որով 1500 ֆրանքի վարձքով աւելի ընդարձակ սրահ մը գտնել կարելի կը լինէր։

Բարիզու Ուսումնասիրաց ընկերութեան խնդիրքն ևս սա կերպիւ որոշուեցաւ առաջարկութեամբ Տ. Ս. Միրզաեանցի թէ իւրաքանչիւր նուիրատու հաճի յաւելուլ իւր տարեկան ստորագրեալ գումարին վրայ նոյնին 5%ն և որով մասնաւոր չը վնասելով սոյն ազգօգուտ ընկերութիւնն ալ կ՚օգտուէր որոյ նպատակն սապէս գրուած է իւր կանոնագրի Ա. յօդուածի ներքեւ. «Ընկերութեան նպատակն է Հայաստանցի աղքատ հայ պատանեկաց Եւրոպայի մէջ գործնական գիտութիւններ ուսանել տալ։» Նպատակ արդարեւ գովելի և որ ինչպէս կը տեսնէք ընդարձակ ասպարէզ մ՚ունի մեր առատաձեռն նուիրատուաց մրցման համար. որովհետեւ Հայաստանի աղքատ Հայ պատանեկները պակաս չեն և զանոնք Եւրոպա բերել տալու համար ընկերութիւնը մեծամեծ նպաստներու կարօտ է։

Մարսիլիոյ հայկական ընթերցարանի խնդրոյն համար յանձնախմբին նամակը կարդացուեցաւ այնուհետեւ. և ինչպէս ըսինք ծախքերը մեծ երեւնալով նոյա կարգադրութիւնը թողուեցաւ մատրան փոխադրութեան և ծախուց յաւելման հետ ընել, որով թերեւս կարելի լինէր կարեւոր զեղչ մ՚ընել վարձուց մասին։

Կարգը եկաւ մեծ խնդրոյն այն էր Հոգաբարձութեան անդամոց հըրաժարականին. արդէն մին Տ. Հայրունեանց դադրած էր ի պաշտօնէ իւր զբաղմանց շատութեան պատճառաւ. Մնացեալք ալ միեւնոյն

(*) Արաբերէն լեզուաւ հերետիկոս ըսել է։

ժամանակ, դժնդակ կլիմայի մը տակ, խեղճ ծերունի մը Բոլոնիոյ ամայի ուղիներէն միոյն եզրը պառկած, սառնաշունչ հովին առջեւ, հազիւ իւր մերկութիւնը ծածկող ցնցոտի մը վրան ունենալով։

մացեր էր, և իմ նշած միջոցիս ձիւնը հալելով կամաց կամաց մինչեւ գետինն իջուցեր էր։ Իսկ մութին մէջ ծառաբառն կարծածս՝ դնդակատան դագաղն հողմացոյցն էր։ Առանց այլ եւս տարակուսելու՝ առ[illegible] [illegible]

Նոյն մէջ կը մնար քանի որ կ՚ուտէր։ Այսպիսի գեղեցիկ առիթ մը չէի կըրնար փախցնել. իսկոյն խարազանս առի և ամենայն զօրութեամբ դայն հարուածել սկսայ։ Այս անակնկալ ծեծը [illegible] և առաւել ա[illegible]

քան կըկտուր լատիներէն և յունարէն մը, և քան ֆրանսացի դեղեցկագոյն անուշահոտութիւնները, ծեծքեքումները ու. սոսոսումները։

Որովհետեւ բաւական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մտայ, երկու

ձախս նշմարած էր [illegible] թիւն ընելու, [illegible] թաւոյն մէջ [illegible] կրնայ լինիլ, եթէ [illegible] լինէր, կամ [illegible] ունենայ, կ՚ըսէ [illegible] սուդ փաստերով [illegible] ջոյ նշմարեցի [illegible] չափ ինչ ընդհանուր [illegible] ժամանակ միանգ[illegible] յետոյ, անցնինք [illegible] թագաւորին։

[illegible] որք անմիջէ չափ աւելի [illegible] և հրաշալի են։ [illegible] Հայ[illegible] րախնութիւն, [illegible] և ի գիր —Թաւ[illegible] ղութիւնք)։ Յուլիս 11 Դշ[illegible] դարձակ (Բ. Դասու). — Հայերէն

(Շարունակելի)

պատճառաւ կը հրաժարէին խմբովին ։

Բայց ինչպէս ըսուեցաւ ժողովը մեծամասնութիւն չունենալով՝ իր տուած որոշումները չէին կրնար վերջնական համարուիլ. ուստի և հարկ անհրաժեշտ էր աւելի յարմար միջոց մը գտնել Բ. ժողովի մը համար, որպէս զի աւելի հաւանականութիւն լինէր մեծամասնութեան գալուն. նամանաւանդ Հոգաբարձու տեարք շատ կը ցանկային այս բանիս, ըստ որում նոր ընտրութիւնք ալ այսպիսով վերջանալով կարող կը լինէին խուսափել բեռն այլոց վրայ նետուած տեսնել ։

⁂

Այս ժողովն ալ եղաւ ապրիլ 17 հինգշաբթի գիշերուան ժամը 9ին. ժամը 9 և ½ին ատենը բացաւ Տ. Յ. Սէլեան որ միաձայնութեամբ ատենապետ կոչուեցաւ, ի ներկայութեան 18 ժողովականաց ։ Մեծամասնութիւն կար վերջապէս ։

Զալտի կրկնեմ ինչ որ արդէն ըսած գտնուեցայ Ա. ժողովոյն առթիւ. Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը գոհունակութեամբ լսուեցաւ անգամ մ'ալ. Մասրան փոխադրութիւնն նոր վիճաբանութեանց տեղի տալով ըստ աւար մեծամասնութեամբ թողուեցաւ աւելի յաջող ժամանակներու ։ — Ուսումնասիրաց ընկերութեան նպաստի առթիւ տրուած նախկին որոշումն յարգուեցաւ և հաստատուեցաւ ։

Երկու խնդիրք որ քիչ մը առաւել յուզուեցան եղան ընթերցարանի և նոր Հոգաբարձուաց ընտրութեան խնդիրքն ։

Ընթերցարանն աւելի բաղդ ունեցաւ այս անգամ քան զառաջինն և յառաջիկային թողուեցաւ, հարկ չէ ըսել թէ ինչ պատճառաւ. արդէն մասբերեցիք դրամի նուազութեան պատճառաւ, թողէք որ այսպիսի հաստատութեան մը լիովին անօգուտ լինելն ապացուցանելու ջանացողներ ալ եղան . . . թերեւս . . . բայց կարծեմ թէ աւելի կատակել կ'ուզէին քան իրենց համոզումն արտայայտել ։ —

Նոր ընտրութիւնք կատարուեցան յառաջ հոգաբարձուաց թիւը երեքի վերածուեցաւ միաձայնութեամբ փոխան հինգի. ապա վերընտրուեցան Տեարք Յ. Մանուկեան, Յ. Սէլեան և Ս. Միրզաեանց. բայց այս պարոնայք արդէն ըսած լինելով թէ կարող չեն շարունակել, թէ անդառնալի էր իրենց հրաժարականն. աղաչանք, պաղատանք օգուտ չունեցան և հարկ անհրաժեշտ եղաւ վերըսածին քուէարկութիւն մ'ընել ։

Մարսիլեայի Հայք սիրական մ'ունին յորմէ չեն ուզեր բաժնուիլ և իրենց խորին վստահութեամբ նոր ապացոյց մ'ալ տուին կրկին ընտրելով զՏ. Սէլեան որուն ընկեր տուին զՏ. Սմբատ Տէր Աւագեան և Տ. Տիրան Մանուկեան ։

Տ. Սէլեանի անձնուիրութիւնք այս անգամ չկարողացաւ երկար դիմադրութիւն լինել և այժմ ունինք նորընտիր հոգաբարձութիւն մը որուն վստահելով կրնամք հանգիստ քնանալ ։

⁂

Կ'անցնիմ արդ ուրիշ նիւթի ։ Տեղւոյս Հայ ազգայնոց մին Տ. Եդուարդ Բարունակեան, բնիկ Զմիւռնիացի, և որոյ ընտանիքն Մարսիլիա հաստատուած է բաւական տարիներէ ի վեր, մեկնեցաւ քանի մը շաբաթ յառաջ 'ի . . . Թօնքէն երթալու համար. 'ի Թօնքէն որ այժմ [illegible] ներէն մաքրուած գաղղիական եռագոյն դրօշակին հովանւոյն տակ ամենայն ապահովութիւն կ'ընծայէ իրեն հիւր գնացողներուն. Տ. Բարունակեան հեռագրատան կողմանէ պաշտօնով ղրկուած է ։

Հարկ է ըսել թէ շատեր ժամադիր եղած էին կիրակի առաւօտեան մը ժամը 9ին Մեսաժըրի Մարիթիմ ընկերութեան Օ[illegible] շոգենաւուն վրայ որ կը մեկնէր ժամը 10½, Նաբոլի, Բօռթ-Սայիտ, Սուէզ, Ադէն, Քոլոմպօ, Սինկաբոր, Մանիլ, Պաթաւիա, Սայկոն, Հօնկ-Քօնկ, Շանկայ և Եօքօհամա երթալու համար ։

Մեր հայրենակիցն ալ 45 օրեայ ճանապարհորդութենէ մը վերջ նոր երկրի մը վրայ պիտի նետէր ուր եթէ ոչ այսպիսի անսովոր պատճառաւ մը, երկրորդ Հայու մը երթալը քիչ հաւանական է ։

Տ. Ե. Բարունակեան արդէն Մարսիլիոյ հեռագրատան մէջ յաջողակ պաշտօնեայներէն մին եղած էր և արդարեւ արժանաւոր ընտրութիւն մ'ըրած է հեռագրատան տեսչութիւնն զինքն ընտրելով ի Թօնքէն երթալու համար ։

Մեսաժըրիի ընկերութեան շոգենաւներու մեծութիւնն և գեղեցկութիւնք յայտնի է գէթ լսելեաց անոնց որք ճանապարհորդած չեն, չփնտռողներուն կը խրատեմ այսուհետեւ ամառուան գեղեցիկ օրերուն մէջ երթալ պտըտիլ Թիկր շոգենաւք նոյն ընկերութեան որ այժմ Մարսիլիոյ և Պոլսոյ մէջ կ'երթեւեկէ, և որ գաղափար մը կուտայ Չինաստան և ի Ճափօն գնացողներու մեծութեան վրայ ։ Պէտք է այցելել զայն ամեն մասամբ, երկու երեք ժամ զոհելով և անտարակոյս նոյն երկու երեք ժամերը կորսուած չեն լինիր մանաւանդ թէ մեծապէս օգտակար կ'ըլլան ։

Սակայն Օ[illegible]ի մեկնելու ժամն եկած և անցած էր Բարիզու թղթաբերին յապաղելուն պատճառաւ, արդէն մեզ նման, բարեկամաց ընկերացողներէն շատերը արտասուալից աչօք կը բաժանուէին իրենց սիրելիներէն, և նաւամատոյցին վրայ կ'իջնէին մնացեալ մէկ քանի վայրկեանները ալ հեռուէն դիտելու համար 'նոյն ։

Մեք եւս բաժնուեցանք և նայեցանք նաւէն որ հինգ վայրկեան վերջը աներեւոյթ եղաւ նաւահանգստին հարիւրաւոր նաւերուն մէջ ։

Անշուշտ, ընթերցողացս բարեմաղթութիւնք ալ պիտի ընկերանան մեր հայրենակցին իւր երկար ճանապարհորդութեան մէջ, որպէս զի հանգստեամբ հասնելով իւր պաշտօնատեղին շուտով յառաջդիմելու և աւելի բարձր պաշտօններով իւր ընտանեաց քով վերադառնալու բաղդին արժանանայ ։ Մ.

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Եթէ մէկը գժգոհ է իւր բերնէն զոր ուզէ բութմաչափ մը փոքրկացունել, կրնայ յաջողիլ վեց ամսուան մէջ, սուլել սովրելով՝ որ միակ միջոցն է ։ Բաւական է օրը երկու ժամ սուլելու դաս առնուլ և երկու ժամ վարժութիւն ընել ։ Այս գաղտնիքը գտած են Նիւ-Եօրքի կանայք, իրենց բերանը պզտիկցնելու համար, եթէ գժգոհ են բնութենէն ։ Հետեւաբար սուլել գիտնալը ճշմարիտ և ընտիր յատկութիւն մը կը համարուի յայնկոյս Ովկեանու, մանկամարդ կիներու համար ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԶԴԵՐ

—

ԾԱՆՈՒՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՒՐՈՒ-ՉԷՇՄԷ

Յառաջիկայ մայիս 6 ի կիրակէին՝ Գուրու-Չէշմէի Երեւման Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ տօնին առթիւ, յետ աւարտման Ս. Եկեղեցւոյ ըստ սովորութեան հանդէս պիտի կատարի գիւղիս չքեղ մի պարտիզին մէջ, և ժամը ճիշդ 6 ին պիտի սկսի սեղանը ։

Կարգադիր մասնախումբը թէ նուագածուաց և կերակրոց ընտրութեանց և թէ հանդիսականաց հանգստութեանը և երթեւեկութեանց դիւրութեանը համար ամեն նախահոգ կարգադրութիւններն ըրած է ։

Սեղանի տոմսակաց գինն է մէկ արծաթ մէճիտիէ և կը գտնուին Ս. Եկեղեցւոյս բանկալը, յանձնախմբի անդամոց և մանաւանդ Պոլիս Պաղչէ-գափու Թղթավաճառ Թորոսեան Զարեհ և Մահմուտ-բաշա Շամտանճի Թագւորեան Կարապետ էֆէնտիներու քով ։

ԾԱՆՈՒՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՖԵՐԻ-ԳԻՒՂ

Յայտնի է արդէն հասարակութեան թէ՝ ի սկզբան, գիւղիս Ս. Վ. Եկեղեցւոյ Օծման տարեդարձը Նոր կիրակէին կը տօնուէր, սակայն օդերուն աստեղութեան պատճառաւ, վերջին երկու տարիներն Երեւման Ս. Խաչի օրն կատարուելով, այս տարի եւս նոյն հանդէսը՝ պիտի տօնուի ամենայն փառաւորութեամբ միեւնոյն օրը ։

Գիւղիս Ուսումնասիրաց Ընկերութեան ալ Տարեդարձը լինելուն, վերոյիշեալ Հոգեւոր հանդիսին փայլ մը աւելցնելու մտօք, որոշուած է նուագահանդէսով կատարել զայն՝ Ընկերութեանս վարձած բարեկարգ և գեղեցիկ պարտիզին մէջ ։

Սոյն հանդիսին կանոնաւորութեան և չքեղութեանը համար Մասնախումբս բնաւ ջանք և զոհողութիւն խնայած չէ ։ Պարտիզին մուտքն է 1 դահեկան ։

Կը յուսանք որ, Մեծապատիւ ազգայինք ինչպէս ամեն տարի, նոյնպէս այս տարի ալ սոյն հանդիսին ներկայ գտնուելով՝ պիտի պսակեն ընկերութեանս յոյսերը և պիտի մխիթարեն աղքատիկ Թաղիս վարժարանին մէջ ուսումնակարօտ աշակերտները ։

Ի դիմաց Մասնախմբի

Բ. Ատենապետ Ն. Հ. Գալաչեան

Ատենադպիր Մ. Խ. Պալճեան

Ֆէրի-գիւղ Մայիս 1

Ներկայ շաբթուն է լոյս պիտի գայ

ՃԱՇԱԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ծաղկաքաղ յաշխարհիկ լեզուէ

—

Բ. Տպագրութիւն, յաւելուած և խիստ ճոխացեալ

—

Աշխատասիրութեամբ Ա. ՊԻՊԼԻՃԵԱՆԻ

Սոյն ընդարձակ հաւաքածոյքն, որ արդի Հայ Մատենագրութեան ամենէն նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղուած է, ունի ընդարձակ յառաջաբան մը և կը պարունակէ բազմաթիւ ազգային հեղինակաց կենսագրութիւնք, գրական, պատմական, դիցաբանական և աշխարհագրական պիտանի ծանօթութիւնք, որ անհրաժեշտ են այս տեսակ գրքի մը համար ։

Սոյն աշխարհաբար հաւաքածոյքն որ երկար ժամանակեայ աշխատութեանց արդիւնք է, խիստ օգտակար կերպով պիտի կրնայ գործածուիլ բոլոր հայ վարժարանաց մէջ ամեն կարգերու ։

Նիւթոց ընտրութիւնն, առատութիւնն ու զանազանութիւնն և աստիճանաւոր դասաւորութիւնն սոյն դասագրքին ամենէն մեծ առաւելութիւնքն են, որք մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան հայ ուսանողին և երիտասարդին և ամեն հայ անհատի որ կը փափաքի գաղափար մ'առնուլ իւր ազգային արդի գրականութեան վրայ ։

Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, պիտի հրատարակուի երկու մասերու բաժանեալ ։

Ա. Մասը կը հրատարակուի երկու շաբաթէն.

Բ. Մասը կը հրատարակուի յունիս վերջ ։

Գին իւրաքանչիւր մասի 5 ղրուշ արծաթ ։

ԹԱՏՐՈՆ

Բաբեկեան ընկերութեան Ցոլաքեան

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱՐԳԱԴՐԵԱԼ

ԱՐՄԱՆԻՆԻ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ԿՈՂՄԱՆԷ

Յառաջիկայ Հինգշաբթի գիշեր, 3-15 մայիս 1884, ի ժամ 2.

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ	
1. Ուվերթիւր Կիյօմ-Թէլ	ՌՈՍՍԻՆԻ
2. Կրանտ Ֆանթէզի Ռիկոլէթթօ	ՎԷՐՏԻ
3. Պառպիէ տը Սէվիլ	ՌՈՍՍԻՆԻ
4. Պօքքաչիօ	ՍՈՒՊԷ
ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ	
1. Ուվերթիւր Բօէթ է Բէյզան	ՍՈՒՊԷ
2. Կրանտ Ֆանթէզի Ֆաուսթ	ԿՈՒՆՕ
3. Ֆանթէզի Լաֆիյ տիւ Ռէժիման	ՏՕՆԻԶԷԹԹԻ
4. Վառիասիօն Գոկիյանդ	ՊԱԿԱՆԻՆԻ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Սամաթիոյ Նոր Թաղի Եկեղեցւոյ սնտուկին մատակարարութեան հաշուեցոյցն՝ որ 1883 յունվար 23 է սկսելով կը յանգի մինչև 1884 յունվար 15 ըստ օրինի Տնտեսական խորհրդոյ ներկայացուած, և անոր յար և նման օրինակը Թաղական խորհրդոյ յուղարկուելով հրահանգ տրուած է որ Եկեղեցւոյ բակը կախէ ի տես թաղեցւոց ։

Հետեւապէս, Տնտեսական խորհուրդն այսու Պաշտօնական ծանուցմամբ կը հրաւիրէ զԹաղիս ազգայինս, որ իրենց Թաղի Եկեղեցւոյն վերաբերեալ հաշուեցուցակին վրայ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն՝ եթէ ունին, ներկայ ծանուցման թուականէն մինչև 21 օր պայմանաժամու փութան գրաւոր կերպիւ ներկայացնել Տնտեսական Խորհրդոյ ։

Սոյն պայմանաժամը լրանալէն յետոյ, որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ ։

Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանեմք թէ, Թաղիս բնակիչներէն Մեծ. Նազարէթ Ասեանեան, Սարգիս Սրմաքեշեան և Սիսակ Աճէմեան էֆէնտիներն Ս. Զատկի տօնին առթիւ, բարեհաճեցան հանգանակութեան տումար մը բանալ և բարեխնամ ազգայնոց օժանդակութեան դիմելով՝ Թաղիս Մեսրոպեան երկսեռ վարժարանի աղքատիկ երեսուն և ութ աշակերտաց և աշակերտուհեաց մէկ մէկ ձեռք կատարեալ հանդերձ շինել, որով յիշեալ խղճալիներն յանհնարինս ուրախացուցին ։

Ուստի, առ ի խրախոյս այլոց, յիշեալ էֆէնտիներուն ազգասիրական ջանից փոխարէն մեր ջերմագին շնորհակալիքն հրապարակաւ կը մատուցանեմք ։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Հ. Յ. Լիւքճեան

Ատենապետ Գ. Մ. Աճէմեան

Կէտիկ-բաշա, 27 Ապրիլ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՆԻՔԷՕՅ

—

Ակնայ բարեխնամ Առաջնորդ Գեր. Տ. Գարեգին Ծ. վարդապետ Սրբուանձեանց ազգասիրաբար վարժարանին նուիրել է 5 արծ. Մէճիտ, զոր ստացանք ի ձեռն երկաթագործ Սարգիս աղայի ։

Նոյնպէս քաղաքին արժանընտիր քահանայներէն Տ. Թովմասեան Արժ. Տ. Թովմաս Հայր իւր հանգուցեալ բարեյիշատակ մօր կտակը գործադրելով նուիրեց վարժարանին 5½ մէճիտ ։

Երախտագէտ զգացմամբ սոյն տողեր հրատարակելով մեր խորին և ջերմագին շնորհակալութիւններն կը մատուցանեմք մեր սոյն ազգասէր և կրթասէր Հարց. որք ի ձօռոյ գնահատելով վարժարանին բարոյական արժանիքն և ճանչնալով նիւթական աննախանձելի կացութիւնն, անձամբ քաջալերելու օրինակ կ'հանդիսանան սյն քաղաքում կարող և Հայրենասէր ազգայնոց, որք ի հեռուստ պատեհութիւն չեն ունեցել ճանաչելու կրթարանին բարոյական ու նիւթական վիճակ ։ Մնամք յարգանօք

Ի Դիմաց Հիմնադրութեան

Ատենադպիր Մկրտիչ Դանիէլեան

Ատենապետ Յ. Շաւարշ

Երիզա, ապրիլ 20

ԾԱՂԻԿ

ԱՐԴԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երկասիրեց

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ի պէտս վարժարանաց

Այս դասագիրքը՝ աշխարհիկ լեզուի ընտրելագոյն հեղինակներու ամենէն գեղեցիկ հատուածները իրենց պարունակած բոլոր քերականական, գրագիտական, դիցաբանական, պատմական, աշխարհագրական և այլ գիտելիքներովը աշակերտաց ընծայելով մէկ հատիկ դիւրին միջոց է Հայ լեզուն և գրականութիւնը ուսումնարանի գրեթէ բոլոր կարգաց ուսուցանելու և ազատելու ազգային մանկուոյն միտքը տարիներով զբաղեցնող [illegible] անօգուտ և ապականիչ գրութիւններէն ։

Բոլոր կարող դասատուաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այս նոր գործին վրայ ։

Գին 8 ղրշ.

Կեդրոնատեղին Արամեան և Գավաֆեան գրատուններն ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 1884

Հայկական գեղագրութեան «Փարիզեան տպագրութիւնն» ժամանակէ մ'ի վեր սպառած լինելով այս անգամ նորա զգալի պակասն լեցնելու առաջադրութեամբ հրատարակուած է «Հայկական գեղագրութիւնն» յորում կամփոփուին գործածական և զարդարուն ամենատեսակ գրեր նաեւ ֆրանսերէն զանազան տեսակ գրեր՝ իբրեւ կարեւոր յաւելուած ։

Հակառակ թղթին ազնուութեան և վիմագրութեան մասին տարուած մեծ խնամոց՝ խիստ աժան գնով կը վաճառուի 5 ղրշ.

Կը գտնուի մասնաւորապէս Արամեան և Գավաֆեան գրատուններն ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

—

Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Գին 3 դահեկան

Վարժարանաց և շատ գնողներու համար մասնաւոր զեղչ կը լինի ։

Կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Հայոց Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակն, Կալաթա, Նէօֆ օղլու խան Թիւ 12.

Այս դասագրքին վաճառումէն գոյացած շահուն մի մասը Հայոց Միացեալ ընկերութեանց յատկացեալ է ։

ԳԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՍՈՒԳ

ՆՈՐԱՎԷՊ

Գրեց. Օր. Մ[illegible]

—

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Մամուրեան ։ Կը գտնուի Պոլսոյ հայ գրավաճառաց քով ։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՎԷՅ

ԹԷ ՈՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑՆԵԼՈՒ ԱՂՋԻԿ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱՅԻ

Թարգմ. [illegible]

Սոյն գրքին գինը 5 ղրուշէն 3 ½ի իջած է և կեդրոնատեղին է Մարգարեան գրատուն Պոլիս, Մէյճան ։

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ ԽՄԱՑԱԿԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ

—

Աշխատասիրեաց

Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

—

Զմիւռնիա – Տպագրութիւն Տէտէեան

Գին 7 դահեկան արծաթ ։

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Գրեց

[illegible]

Կը ծախուի Յ. Զիլինկիրեան գրատուն Մահմուտ փաշա թիւ 239 ։

Գին 10 դահեկան

Կը գտնուի նաև Բերա Վէյսի գրատունը ։

ԳՈՒՄԱՆՏԱՐԻԱ

ԿԻՊՐՈՍԻ ԳԻՆԻ

10 ՏԱՐՈՒԱՆ

Ով որ կուզէ գնել սոյն ազնիւ և յոյժ օգտակար գինին, կը հրաւիրուի Պաղչէ-գափու Մաքսատան կարգը առ Պ. Զարեհ, Թիւ 46 ։ Գիները չափաւոր են ։

ԷՄԻԼԷԻ ՍԷԹԹԻՅՆ ՄԱ ԷՃՎԻԳԻ ԲԵՆՆԻՅՆ

Աշխատասիրեաց

Մ. ԱՐԻԿԵԱՆ

Սոյն գործը, որ Օսմանեան օրինաց մի համառօտագրութիւնն է, ամէնօրեայ գործածական խիստ պիտանի խնդրոց նկատմամբ, 60 հարցում կը պարունակէ հանդերձ պատասխանեօք ։

Կը գտնուի ամեն հայ գրավաճառաց քով ։

ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ազնիւ քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 դահեկան ։

Փափաքողք դիմելու են Արամեան գրատուն, Զադմանճըլար Յակոբեան խան ։

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

(Տօքթ. Մ. Բ. Իւթիւճեան էֆէնտիի)

—

ՀԱՏՈՐ Ժ.Գ.

Յունուար, Փետրուար և Մարտ

—

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԵԱՆՔ ԳԱՒԱՌԱՑԻ ԱԶԳԱՅՆՈՑ

ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

Հատոր առաջին

—

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ և ՖՐԱՆՔԼԻՆ

Խմբագրութեամբ Տօքթ. Մ. Բ. Իւթիւճեանի ։ Սոյն օգտակար գրքին առաջին և երկրորդ տետրակներն հրատարակուած են ։

ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

Օտուն-Գափու, Թիւ 465.

Հայերէն, Տաճկերէն, Յունարէն և Լատինական ամեն տեսակ Տպագրական տառեր և զարդեր կը գտնուին պատրաստ, յոյժ չափաւոր գիներով ։

Գաւառներէ և օտար երկիրներէ եւս յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ կը կատարուին, երբ հետեւեալ հասցէիւ ուղղուին մեզ

S. DAMADIAN,
Odoun-Capou, nº 465.
CONSTANTINOPLE

ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ ԲԱՇԽՄԱՆ ԵՒ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒԱԾՈՑ

—

Թարգմանեաց

ՅՈՎՍԷՓ ՍԱՀՐԱՃԵԱՆ

Արաբական Օրինագրքէ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ն. ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Զմիւռնիա—Տպագրութիւն Տէտէեան

Կը վաճառուի հայ գրավաճառաց և Պաղչէ գափու [illegible] Պօղոս աղայի քով, և անոր ընկեր [illegible] Յակոբ աղայի խանութը ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. ԵՒ Հ. ՊԻՐՋԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան ։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 Թիւ մեր դեղարանէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 Թիւ «Պ. եւ Հ. Պիրջիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով ընտրուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին ։ Ասոնցմէ զատ ամեն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ գինի, ազնիւ ձկան իւղ, Նորվեկիոյ չօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին ։ Նաեւ դեղագիրք իսկոյն թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին ։ Ասոնցմէ զատ գիշերանի վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցել ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն ։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆԱՑ

[illegible] փողոց Թիւ 59

[illegible]

Միկրոն Եֆ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին Նպարեղինաց ամեն տեսակ սպառանքներ, որպիսիք են, խաւիար՝ սովորական, լաւ և ընտրագոյն (մարթինիքա). չամիչ՝ Մարսիլիոյ և Թրիէսթի. այլ և այլ տեսակ բարաբանջիներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆօրմաժ. Սիցիլիոյ թարմ և ընտիր իւղ. Նաբոլիի մաքարոն. Ճէնովայի և Նաբոլիի վէրմիշէլ. բրինձ Մարսիլիոյ և Բիզօն. լուբիա և սիսեռ եւրոպ. և խիստ հաւ մեղ. անուշեղէնի և խմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր. օսլայ (նիշասթա) և տաբօք. Գաւառիոյ և Ամերիքի ընտիր կաթ. Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա. Ամերիկայի քարիւղ (կազ). Լոնտոնի ընտիր լեղակ (չիվիտ). քօնեաք և այլ ոգելից ըմպելիք. սոտա. թարմ բժշկագոյն սար. Ամերիքի ընտիր ձէթ. Թարխանա և սուճուխ. մէկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամեն տեսակներովն լաւագոյնն այն պիտանի բաներու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին գլխաւորապէս ։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս ։

Գիները խիստ չափաւոր են ։ ԱՊԱՌԻԿ ՉԿԱՅ ։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԵՀ
Ղալաթիա, Փիւրքէօլիէր փողոց, Թիւ 41